

תורה אור • פרשת וישלח • מאמר 6

ויאבק איש עמו כו'

”ויאבק איש עמו”

הקליפות מנסות לעקוף את הקדושה ולינוק ישירות מאור אין סוף, שבו ”כחשכה כאורה”; יעקב, ששורשו בחכמה העילאה, קבע את הסדר שבו אורו הפנימי של הי שורה רק על ביטול, וכך עמד מול ס”מ ואף העלה את ה”אבק” הנמוך ביותר אל כיסא הכבוד.

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ”ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק

LikuteiTorah.com

הפרשה החסידית

/likuteitorah.com/he/torah-ohr/vayishlach/6

הנקודה

הקליפות מנסות לעקוף את הקדושה ולינוק ישירות מאור אין סוף, שבו "כחשכה כאורה"; יעקב, ששורשו בחכמה העילאה, קבע את הסדר שבו אורו הפנימי של ה' שורה רק על ביטול, וכך עמד מול ס"מ ואף העלה את ה"אבק" הנמוך ביותר אל כיסא הכבוד.

כל קטע: לשון המאמר, אחר כך התרגום, ואחר כך ביאור קצר תחת קו זהב. המספרים הקטנים בלשון המאמר מפנים להערות שבסוף.

המאמר בקצרה

המאמר שואל כיצד יכול היה ס"מ, שרו של עשו, להיאבק ביעקב, כאשר הקליפות יונקות את כל חיותן מהקדושה וייעלמו ברגע שחיות זו תסתלק. התשובה היא שבדרגתו הנעלית והמקיפה של ה', "כחשכה כאורה", ולכן הקליפה, כמו עכביש ב"היכל המלך", מקווה לינוק ישירות משם. אולם לאחר הצמצום של התיקון, האור הפנימי נמשך רק אל הקדושה, באמצעות ביטול, המשתלשל מן המוחין אל המדות ואל נצח והוד; הקליפות מקבלות רק זרזיף "מאחורי העור". גאוותן, "אם תגביה כנשר", היא הניסיון להשתחרר מן הסדר הזה, ולכן יעקב, שהמשיך אותו למטה, היה מטרה עבורן. הקליפות יכולות לאחוז רק במדות, כאשר המוחין העליונים מסתלקים, ולכן ס"מ חיבק את יעקב בחסד ובגבורה שלו. אך שורשו של יעקב ביסוד דאבא, בחכמה העילאה, ולכן ס"מ יכול היה להכות רק בירך, במקום שבו ההשפעה נמשכת כלפי חוץ. לבסוף, הניגוד שמציג הזהר בין אדמה פורייה לאבק עקר מלמד שגם מלכות דקליפה התבררה ועלתה באמצעות מאבקו של יעקב, בדומה לתשובה.

מבנה

1	השאלה
מאבקו של יעקב היה מלחמה בין ס"מ לקדושה, שפגעה במקור הנבואה. אך כיצד יכולה הקליפה, שחיה רק מן הקדושה ותיעלם, להילחם בה? המפתח הוא שלגבי ה', הסובב כל עלמין, "כחשכה כאורה".	3-11
2	סדר הביטול
לאחר התיקון האור הפנימי נמשך רק אל הקדושה, והקליפות מקבלות מן ה"אחוריים". הביטול משתלשל מן המוחין דרך המדות אל מלכות דעשיה; למטה ממנה, עולם הפירוד מקבל רק דרך ה"נקבים".	6-4
3	שאיפת הנשר ותפקידו של יעקב
הקליפה רוצה לינוק ישירות מאור אין סוף ולעקוף את הקדושה, אך "משם אורידך": הסדר של הוי' מאפשר לאור לשרות רק על ביטול. יעקב המשיך את הסדר הזה, ולכן ס"מ נאבק בו.	9-7
4	היכן הקליפה אוחזת
לקליפה אין אחיזה במוחין, המוגנים באור מקיף; היא אוחזת רק במדות, כאשר מוחין דאבא מסתלקים. ההיאבקות היא חיבוק של חסד וגבורה דס"מ סביב יעקב, בדומה לאחיזת הנפש הבהמית בנפש האלקית.	10
5	מדוע ס"מ נכשל
יעקב, "עקב", הוא אור יסוד דאבא, שביטולו מילא גם את מדותיו; לכן ס"מ יכול היה לגעת רק בירך. ס"מ טעה כשחשב שיעקב אינו אלא מרכבה למדות.	13-11

האדמה, ששורשה דרך מלכות בכתר, מצמיחה דברים; האבק, שנותר מן האש, הוא מלכות דקליפה. באמצעות החיבוק ההדדי שבהיאבקות, בדומה למאבק של תשובה, הועלה אפילו האבק אל כיסא הכבוד.

מושגים

ס"מ ס"מ

הכוח המלאכי של הצד האחר, המזוהה עם שרו של עשו, שנאבק ביעקב.

כחשכה כאורה

בדרגתו הנעלית של ה' אין הבדל בין אור לחושך, ולכן הקליפה מקווה לינוק משם.

ביטול ביטול

התנאי שעליו שורה אור אין סוף; הוא חזק ביותר במוחין, חלש יותר במדות, והחלש ביותר בהשפעה כלפי חוץ.

אור מקיף (מקיף) מקיף

אור שאינו מוגבל בכלי; הוא נמשך מבינה ודוחה את הכוחות החיצוניים.

מוחין דאבא ומוחין דיניקה מוחין דאבא / מוחין דיניקה

מוחין עליונים ובשלים לעומת דרגת מוחין לא בשלה שבמדות; הקליפה אוחזת כאשר המוחין הראשונים מסתלקים.

י"עקב י"עקב

שמו של יעקב נקרא כיו"ד ועקב: אור יסוד דאבא היורד למטה, ושורשו בחכמה העילאה.

עפר ואבק עפר ואבק

עפר פורה מקביל למלכות דקדושה; אבק עקר, שנותר מן האש, מקביל למלכות דקליפה.

זה לעומת זה זה לעומת זה

לכל דרגה בקדושה יש מקבילה בקליפה; הבירור כולל כל דרגה במקבילתה הקדושה.

קטע 1 • 11-3

השאלה

1 ויאבק איש עמו^{1,2} כו'. הנה נודע שמלחמה זו היא מלחמת הס"מ [הסמאל] בסטרא דקדושה.³ וכענין מלחמה לה' בעמלק⁴

"ויאבק איש עמו" וכו'. ידוע שמלחמה זו היא מלחמת הס"מ בסטרא דקדושה, כמו "מלחמה לה' בעמלק".

המאמר פותח בפסוק המתאר את האיש המסתורי שנאבק עם יעקב במשך הלילה, ומוכן שהכוונה לשר המלאכי של עשו, המכונה ס"מ. אדמו"ר הזקן אומר שמאבק זה הוא מלחמה בין כוחות הרע לבין הקדושה עצמה, בדומה למלחמה המתמשכת בעמלק.

וכנודע מן הפרדס^{5,6} שמה שנגע בכף ירך יעקב. דפגים אתר דנבואה עד דאתא שמואל ותקן הנצח כמ"ש וגם נצח ישראל לא ישקר.⁷

וכידוע מן הפרדס, הנגיעה בכף ירכו של יעקב פגמה במקום הנבואה, עד שבא שמואל ותיקן את הנצח, כפי שנאמר: "וגם נצח ישראל לא ישקר".

פרדס רמונים של רבי משה קורדובירו מלמד שהפגיעה בירכו של יעקב הותירה את רישומה: הירך מקבילה לנצח, הערוץ שדרכו נמשכת הנבואה, ולכן הפגיעה הזיקה למקור הנבואה עד שהנביא שמואל תיקן אותו. ההוכחה לכך היא הביטוי של שמואל עצמו, "וגם נצח ישראל לא ישקר", המציין את אותה בחינה.

2 ולכאורה אינו מובן איך יתכן להיות הס"מ [הסמאל] נלחם נגד הקדושה והלא כל עיקר חיות הקליפות הוא מהקדושה וכענין לא כאברהם⁸ שיצא ממנו ישמעאל⁹ כו' מותרי החסד¹⁰ כו'.

לכאורה לא מובן כיצד ייתכן שהס"מ נלחם בקדושה. הרי כל החיות של הקליפות באה מן הקדושה! וכמו בעניין "לא כאברהם שיצא ממנו ישמעאל כו'", [מתוך] מותרי החסד וכו'.

אדמו"ר הזקן מציג קושי: לקליפות, כוחות ההסתרה, אין חיות משל עצמן, וכל חיותן נמשכת מן הקדושה; כיצד הן יכולות להילחם בה? הוא ממחיש זאת בדברי הספרי על כך שישמעאל יצא מאברהם, כתוצאה מחסדו הבלתי מוגבל של אברהם — מותרי החסד, שהקדושה אינה יכולה להכיל.

ולע"ל [ולעתיד לבוא] כשיבורר אזי כתיב ואת רוח הטומאה אעביר¹¹ כו'. חיל בלע ויקאנו.¹² בלע המות לנצח.¹³

ולעתיד לבוא, כאשר [הדבר] יתברר, נאמר: "ואת רוח הטומאה אעביר כו'"; "חיל בלע ויקאנו"; "בלע המות לנצח".

תלותן בקדושה ניכרת גם בעתידן: לאחר שיבוררו מהן ניצוצות הקדושה, הן יחדלו להתקיים. שלושת הפסוקים מתארים את קצן: סילוק רוח הטומאה, פליטת הטוב שנבלע ובליעת המוות עצמו.

3 והיה כלא היה.¹⁴ וכתִּי [וכתיב] עת אשר שלט האדם באדם¹⁵ לרע לו. ואיך יהי [יהיה] יכולת בידו להלחם כו'.

”והיה כלא היה”. ונאמר: ”עת אשר שלט האדם באדם לרע לו”. אם כן, כיצד תהיה בידו היכולת להילחם וכו'?

הקליפות יסתיימו כאילו לא היו מעולם, וגם כעת שליטתן היא רק ”לרע לו”, כפי שנאמר בקהלת. השאלה נותרת בעינה: כיצד כוח תלוי ונועד לכליה יכול להיות מסוגל להילחם בקדושה?

אך הענין הוא כי הנה המאציל העליון ב”ה הוא סוכ”ע ולפניו כחשכה כאורה.^{16, 17} שממית בידים תתפש¹⁸ והיא בהיכלי מלך שאינה תופסת מקום ויכולה להיות גם בהיכלי מלך ואינו חושש.

אך הענין הוא כך: המאציל העליון, ברוך הוא, הוא סוכב כל עלמין, ולפניו כחשכה כאורה. [כך] ”שממית בידים תתפש והיא בהיכלי מלך”: היא אינה תופסת מקום, ולכן היא יכולה להיות אפילו בהיכלי מלך, והמלך אינו חושש.

התשובה מתחילה בהתייחסות לה' כפי שהוא למעלה מכל העולמות: מבחינתו, חושך ואור שווים, ולכן שום דבר, אפילו הרע, אינו מודר בשל חוסר ראויותו. הדימוי הוא העכביש בארמון המלך: דבר זה זעיר וחסר חשיבות, עד ש”אינה תופסת מקום”, יכול להיכנס אפילו לחדרי המלך, והמלך אינו מקדיש לו תשומת לב.

קטע 2 • 41-6

סדר הביטול

4 וכמ”ש ואלה המלכים אשר מלכו¹⁹ בארץ אדום לפני מלך מלך לבני ישראל. שלפני מלך מלך לבניי [לבני ישראל] היו מלכי ארץ אדום ג”כ אלא דהיינו דוקא לפני מלך מלך לבניי [לבני ישראל].

כמו שנאמר: ”ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום לפני מלך מלך לבני ישראל”. כלומר, לפני שמלך מלך על בני ישראל היו גם מלכים בארץ אדום, אך רק לפני שמלך מלך על בני ישראל.

מלכי אדום שבתורה הם, בקבלה, עולם התוהו, שאורותיו נשברו. אדמו”ר הזקן מדגיש את המילה ”לפניי”: מלכי אדום יכלו למלוך רק לפני שמלך מלך בישראל, כלומר לפני שנוסד עולם התיקון המסודר.

אבל אח”כ הרי כתיב מלך אין באדום²⁰ כו' לפי שנמשך להיות צמצום באוא”ס [באור אין סוף] ב”ה שלא יומשך הפנימי [הפנימיות / הפנימית] כ”א לסטרא דקדושה דוקא יאר ה' פניו אתנו סלה.²¹

אבל אחר כך נאמר: ”מלך אין באדום” וכו', משום שנמשך צמצום באור אין סוף ברוך הוא, כדי שהפנימיות תימשך רק לצד הקדושה: ”יאר ה' פניו אתנו סלה”.

משעה שנוסד התיקון, ”מלך אין באדום”, משום שנעשה צמצום כדי שהפנימיות של אור אין סוף תימשך רק לקדושה. הפסוק ”יאר ה' פניו אתנו סלה” מבטא זאת: ”פניו” — האור הפנימי של ה' — מאירים עמנו, עם ישראל.

והקליפות מקבלים מבחי' אחוריים כמאן דשדי בתר כתפוי ונקי אלקים אחרים לפי שישראל ממשיכים כך להיות אור א"ס שורה דוקא במי שבטל כוי.

והקליפות מקבלות מבחינת האחוריים, "כמאן דשדי בתר כתפוי" — כמי שמשליך [דבר-מה] מאחורי כתפיו, והן נקראות "אלקים אחרים", משום שישראל ממשיכים [את האור] כך שאור אין סוף שורה דוקא במי שבטל כוי.

הקליפות מקבלות רק מבחינת "אחוריים", כמו אדם שמשליך דבר-מה מעבר לכתפו בלי להביט במקבל, ולכן הן נקראות "אלקים אחרים": המילה "אחרים" מדהדת את "אחוריים", שכן הן מקבלות מאחוריו של שם אלקים. הסדר הזה נוצר על ידי ישראל, שהביטול שלהם גורם לכך שאור אין סוף שורה רק במקום שיש בו ביטול.

5 והנה תחלת הביטול הוא בחב"ד [בחכמה בינה ודעת] שהם הם בחי' בטול ממש²²

והנה, ראשית הביטול היא בחכמה, בינה ודעת, שהן בחינת ביטול ממש.

אדמו"ר הזקן מתאר כעת כיצד הביטול נמשך דרך הספירות. הוא מתחיל בשכל — חכמה, בינה ודעת — שהן הביטול עצמו.

ואח"כ נמשך למדות שהן נמשכין מחב"ד [מחכמה בינה ודעת] ע"י התבוננות שנתהווה בחי' התפעלות הלב

באהוי"ר [באהבה ויראה] מפני שמתבונן בגדולת א"ס ב"ה ואינן עצמות הביטול ממש²³ כמו חב"ד [חכמה בינה

ודעת]²⁴

אחר כך הוא נמשך למדות, הנמשכות מחכמה, בינה ודעת באמצעות התבוננות, המביאה להתעוררות הלב באהבה ויראה, מפני שהאדם מתבונן בגדולתו של אין סוף ברוך הוא; אך המדות אינן עצם הביטול ממש כפי שהוא בחכמה, בינה ודעת.

משם הביטול נמשך אל הרגשות: אהבה ויראה מתעוררות כאשר האדם מתבונן בגדולת ה', ולכן הן תוצאה של הביטול, אך אינן עוד הביטול עצמו כפי שהוא בשכל. רגש כבר כרוך בקיומו של "אני" שמרגיש.

ואח"כ לנו"ה [לנצח והוד] שהן בחי' ירידה יותר גדולה שאין זה אלא בחי' התפשטות ממנו ולזולתו להוציא מכח אל הפועל ממש להשפיע לזולתו ללמד לאחרים או ליתן צדקה כוי.

אחר כך [הוא נמשך] לנצח והוד, שהם ירידה גדולה עוד יותר, שכן אין זו אלא התפשטות מן האדם אל זולתו, כדי להוציא מן הכוח אל הפועל ממש ולהשפיע לזולתו — ללמד לאחרים או לתת צדקה וכו'.

נצח והוד הם שלב נוסף בירידה: הם הופכים את הרגש לעשייה המכוונת כלפי הזולת, כגון לימוד לאחרים או נתינת צדקה. זו התפשטות החוצה מן האדם, ירידה גדולה יותר מן הביטול הטהור.

6 ואעפ"כ [ואף על פי כן] נמשך בהן בחיי בטול לאוא"ס [לאור אין סוף] ב"ה עד שנמשך למלי' דעשיה שהיא סוף הקדושה ונכללת בבחי' בטול ומשם יפרד להיות עלמא דפרודא בבחי' יש ודבר בפ"ע [בפני עצמו] וקרו ליי²⁵ אלהא דאלהיא שתופסים מקום לעצמם.²⁶

ואף על פי כן, בחינת הביטול לאור אין סוף, ברוך הוא, נמשכת בהם עד שהיא מגיעה למלכות דעשיה, שהיא סוף הקדושה ונכללת עדיין בבחינת כיטול. ומשם היא נפרדת ונעשית עולם הפירוד, בבחינת יש (ישות) ודבר בפני עצמו; והם מכנים אותו "אלהא דאלהיא", שכן הם תופסים מקום לעצמם.

אף על פי כן, הביטול נמשך עד לדרגה הנמוכה ביותר שבקדושה, מלכות דעשיה, שעדיין בטלה לפני ה'. מתחתיה מתחיל "עולם הפירוד", שבו הדברים חשים את עצמם כמציאויות עצמאיות; שם מכנים את ה' "אלהא דאלהיא", ומכירים בו כעליון על כוחות שגם הם תופסים לעצמם מקום.

וקבלתם הוא רק מאחורי העור דנוקבא דהיינו בחי' צירופי אותיות דרך נקבי העור דהיינו בחלל ומקום ריוח שבין צירוף לצירוף כו' כנודע.

והם מקבלים רק מאחורי העור של נוקבא, כלומר, מבחינת צירופי האותיות העוברים דרך נקבי העור; היינו, בחלל וברוח שבין צירוף לצירוף וכו', כידוע.

המציאויות הנפרדות הללו מקבלות את חיותן לא מן הצד הקדמי של הקדושה, אלא מ"אחורי העור" של נוקבא (מלכות). במונחים קבליים, הכוונה היא שהן מקבלות דרך הרווחים שבין צירופי האותיות של הדיבור היוצר של ה', בדומה לנקבים שבעור; זהו שפע דק ועקיף.

קטע 3 • 71-9

שאיפת הנשר ותפקידו של יעקב

7 והנה כתיב אם תגביה כנשר^{27,28} כו' שהן מגביהים א"ע [את עצמו] בחוצפה וגסות הרוח כו'.

והנה נאמר "אם תגביה כנשר" וכו': הם מגביהים את עצמם בחוצפה ובגסות רוח וכו'.

נבואת עובדיה על אדום, "אם תגביה כנשר", מתארת את גאוות הקליפות, המגביהות את עצמן בחוצפה ובגסות רוח.

וענין חוצפה זו למעלה היא שרוצים לינק מאא"ס [מאור אין סוף] ב"ה שלא ע"י הקדושה²⁹ שהיא המשכת הבטול הנמשך ע"י ישראל כי מזה אין להם יניקה רק מאחורי העור דנוקבא אלא רוצים שיושפע להם אוא"ס [אור אין סוף] ממש שלפניו כחשכה כאורה שאין בחי' הבטול תופס מקום כלל לפניו.

והמשמעות של חוצפה זו למעלה היא שהם רוצים לינק מאור אין סוף, ברוך הוא, שלא באמצעות הקדושה, שהיא המשכת הביטול הנמשכת על ידי ישראל; שהרי ממנה הם יכולים לינק רק מאחורי העור של נוקבא. אלא הם רוצים שאור אין סוף עצמו יושפע אליהם, שלפניו חושך כאור, שכן לפניו בחינת הביטול אינה תופסת מקום כלל.

למעלה, חוצפה זו פירושה שהם רוצים לקבל יניקה ישירות מאור אין סוף, תוך עקיפת הקדושה — הערוץ של המשכת הביטול שישאל ממשיכים — שכן באמצעות הקדושה הם מקבלים יניקה רק מאחורי העור, ובשפע מועט. לכן הם מכוונים אל אור אין סוף עצמו, שבו חושך כאור והביטול אינו משנה דבר, בתקווה לקבל ממנו בלי להתבטל.

8 ואם צדקת³⁰ כו' וגם שממית היא בהיכלי מלך ומשם יהיה להם יניקה שלא יצטרכו לקבל דרך הקדושה דרך נקבי העור בבחי' שערות וצפרנים כו' רק משם אורידך נאם הוי"ה.³¹

"ואם צדקת כו"; וכן "וגם שממית היא בהיכלי מלך". משם תהיה להם יניקה, כך שלא יצטרכו לקבל דרך הקדושה, דרך נקבי העור, בבחינת שערות וציפורניים וכו'. אלא "משם אורידך נאם הוי"ה".

הפסוק "ואם צדקת כו" מבטא שברמה העליונה ביותר של ה', לצדקות שלנו אין משמעות; לכן הקליפות מקוות לינוק משם, כמו העכביש בארמון המלך. כך יוכלו להימנע מן הצורך לקבל דרך הקדושה, בדומה לשערות וציפורניים הצומחות דרך נקבי העור — החלק החיצוני ביותר בגוף, שחיותו מועטת ביותר. אולם הפסוק של עובדיה מסתיים במילים "משם אורידך נאם הוי"ה".

כי הוי"ה הוא בחי' השתלשלות צמצום והתפשטות כו' בבחי' עקודים נקודים כו' ומשם אורידך שע"פ סדר ההשתלשלות וצמצום להיות נמשך פנימי [פנימיות / פנימית] כו' אין אור א"ס ב"ה שורה אלא במי שבטל כו'.

כי הוי' הוא בחינת השתלשלות, צמצום והתפשטות וכו', בבחינת עקודים (Akudim) ונקודים (Nekudim) וכו'. ו"משם אורידך": לפי סדר ההשתלשלות והצמצום, כדי שהפנימיות תימשך וכו', אור אין סוף ברוך הוא שורה רק במי שבטל וכו'.

שם הוי' מציין את סדר ההשתלשלות: צמצום והתפשטות דרך השלבים הנקראים עקודים ונקודים, השלבים הראשונים בתהליך האצילות של העולמות. "משם אורידך" פירושו שעל פי סדר זה, האור הפנימי שורה רק במקום שיש בו ביטול, וכך הקליפות נדחות למטה.

9 והנה המשכה זו היא ע"י אתערותא דלתתא מבחי' יעקב שהוא המשיך עקודים נקודים כו'.

והנה, המשכה זו באה באמצעות אתערותא דלתתא, מבחינת יעקב, שהמשיך את בחינות עקודים ("מפוספסים"), נקודים ("מנוקדים") וכו'.

הסדר שבו האור הפנימי שורה רק על הביטול נמשך באמצעות אתערותא דלתתא, ובפרט באמצעות יעקב. על יעקב, שצאנו היה "עקודים" ו"נקודים" (בעלי פסים ומנוקדים), נאמר שהוא המשיך את הבחינות האלה של האצילות.

דהיינו שיהיה צמצום אוא"ס [אור אין סוף] דרך הקדושה דוקא ע"י בחי' בטול כו' ולכן ויאבק איש עמו³² שרצה הס"מ [הסמאל] להגביה כנשר כו'.

כלומר, שהצמצום של אור אין סוף יהיה דרך הקדושה דוקא, באמצעות בחינת הביטול וכו'. ולכן: "ויאבק איש עמו" — שכן סמאל רצה להתרומם כנשר וכו'.

עבודתו של יעקב הבטיחה שהצמצום של אור אין סוף ייעשה רק דרך הקדושה והביטול. לכן נאבק בו סמאל: הוא רצה לשבור את הסדר הזה ולהתרומם כנשר עד אור אין סוף עצמו.

קטע 4 • 101

היכן הקליפה אוזת

10 והנה יעקב מוכר שבאבות³³ והאבות הן הן המרכבה^{34, 35} בחי' חגית [חסד גבורה תפארת]

עתה, יעקב הוא הנבחר שבאבות, והאבות הם עצמם המרכבה, בחינת חסד, גבורה ותפארת.

האבות נקראים "מרכבה" לה', מפני שהיו מסורים כליל לרצונו, וכל אחד מהם ביטא מידה רגשית אחת: אברהם — חסד, יצחק — גבורה ויעקב — תפארת.

שבבחי' בטול עצמו דהיינו בחי' חב"ד [חכמה בינה ודעת] אין להם אחיזה כו' אלא בחגית [בחסד גבורה תפארת]

שהן מדות ההתפעלות מן הבטול כו' ושם הוא אחיזה זלעו"ז [זה לעומת זה] דכר דקליפה נגד ז"א כו'

שהרי בבחינת הביטול עצמו, כלומר בבחינת חב"ד, אין לקליפות אחיזה וכו'; אחיזתן היא רק בחגית, שהן מדות ההתפעלות הנובעות מן הביטול וכו'. שם יש אחיזה של "זלעו"ז": הזכר שבקליפה עומד כנגד ז"א וכו'.

לקליפות אין אחיזה בשכל — חכמה, בינה ודעת — שהוא הביטול עצמו; הן יכולות לאחוז רק ברגשות, המרוחקים צעד אחד מן הביטול הטהור. שם, כפי שנאמר בקהלת, הי' עשה "זלעו"ז", ולכן כוח זכרי של הקליפה עומד כנגד ז"א, המידות הרגשיות שבקדושה.

משא"כ בחב"ד [בחכמה בינה ודעת] כנודע שכל המקיפים הם מבינה והמקיף הוא דוחה החיצונים וכמבואר

מההיכלות שאין בזה לעו"ז [לעומת זה]³⁶ רק נגד ז"ת [ז' תחתונות]³⁷ ולא בהיכל ק"ק [קדש הקדשים]³⁸ שהוא כולל כחב"ד [כחכמה בינה ודעת] כו'.

לא כך בחכמה, בינה ודעת; שכן ידוע שכל האורות המקיפים באים מבינה, והמקיף דוחה את החיצונים. וכפי שמוסבר בעניין ההיכלות, יש כאן צד שכנגד רק כנגד שבע הספירות התחתונות, ולא בהיכל קודש הקודשים, הכולל את כתר, חכמה, בינה ודעת וכו'.

השכל מוגן מפני שהאורות המקיפים, הבאים מבינה, דוחים את החיצונים. תורת ההיכלות, שבעת ההיכלות, מאשרת זאת: לצד האחר יש היכלות המקבילים רק לשבע הספירות התחתונות, ולא להיכל קודש הקודשים, הכולל את כתר, חכמה, בינה ודעת.

ויובן זה אצל האדם שאחר התפלה חולפת ועוברת האהבה כו' לפי שהאהבה היא נעשית פנימית (משא"כ ההתבוננות הוא בחי' מקיף כו') בתפלה.

אפשר להבין זאת אצל האדם: לאחר התפילה האהבה חולפת ועוברת וכו', מפני שבשעת התפילה האהבה נעשית פנימית, ואילו ההתבוננות היא בחינת מקיף וכו'.

חוויה מוכרת ממחישה את העניין: האהבה שאדם חש בתפילה דועכת לאחריה. הסיבה היא שהאהבה נעשתה פנימית, נתונה בתוך כלי, ואילו ההתבוננות שהולידה אותה היא בחינת מקיף ולכן נמשכת זמן רב יותר.

ושעת התפלה שסוגר עיניו ואינו רואה זה העולם מתעורר אצלו האהבה ההיא משא"כ אחר התפלה שרואה ענייני העולם ותענוגיו כו'.

בשעת התפילה, כשהאדם עוצם את עיניו ואינו רואה את העולם הזה, מתעוררת בו אותה אהבה; אך לאחר התפילה, כשהוא רואה את ענייני העולם ואת תענוגותיו וכו', אין הדבר כך.

כאשר אדם מתפלל בעיניים עצומות ואינו רואה את העולם, הוא חש את האהבה הזאת. לאחר שהתפילה מסתיימת והוא רואה את ענייני העולם ואת תענוגותיו, הרגש הפנימי נדחק בקלות.

ואין לך שדוחה את החיצונים אלא מה שהוא בבחי' מקיף היינו שאינו נגבל בכלי שהוא דבר קיים לעד. ואין דבר הדוחה את החיצונים אלא מה שהוא בבחינת מקיף — כלומר, אינו מוגבל בכלי, שהוא דבר המתקיים לעד. הכלל הוא שרק מה שבבחינת מקיף, שאינו מוגבל בכלי, יכול לדחות את החיצונים. משום שאינו מוגבל, הוא מתקיים לעד.

וכמ"ש בפי' קדש ולזכרון בין עיניך.³⁹ לפי שפי' קדש היא בחי' חכמה⁴⁰ מוחין דאבא (שם בחי' הזכרון) שמתלבשים באימא מקור המקיפים.

וכמו שכתוב בפרשת "קדש": "ולזכרון בין עיניך". שכן פרשת "קדש" היא בחינת חכמה, המוחין דאבא — שבהם בחינת הזיכרון — המתלבשים באמא, מקור המקיפים.

לכן נאמר בפרשת התפילה "קדש" "ולזכרון בין עיניך": פרשה זו מקבילה לחכמה, למוחין דאבא, שבהם מצוי הזיכרון. מוחין אלה מתלבשים באמא (בינה), מקור האורות המקיפים, ולכן הם מוגנים.

ולכן כתיב במלחמת עמלק לא תשכח.⁴¹ שכחה היא הסתלקות המוחין דאבא שכשמשלקין מוחין דאבא בבחי' המדות שאין להם אלא מוחין דיניקה שם יש זלעויז [זה לעומת זה].

לכן כתוב במלחמת עמלק: "לא תשכח". שכחה היא הסתלקות המוחין דאבא; כאשר מוחין דאבא מסתלקים, ובבחינת המידות יש רק מוחין דיניקה, יש שם "זלעויז".

הציווי בעניין עמלק הוא "לא תשכח", מפני ששכחה פירושה הסתלקות המוחין דאבא. כאשר מוחין אלה מסתלקים, המידות נותרות עם מוחין ברמה ראשונית ולא בשלה, של יניקה, ושם יכול הכוח שכנגד לאחוז.

וזהו ויאבק שהוא מלשון חבוק שהחבוק הוא בידיים חסד דרועא ימינא⁴² כו'.

וזהו "ויאבק", מלשון חיבוק, שכן החיבוק נעשה בזרועות: "חסד דרועא ימינא כו'".

אדמו"ר הזקן דורש את "ויאבק" במשמעות של מאבק, וקושר אותו ללשון "חיבוק", משום שמתאבקים אוחזים זה בזה בזרועותיהם; ובתיקוני זהר נאמר: "חסד דרועא ימינא כו'".

כך סיבב גופו בידיו חו"ג [חסד וגבורה] דהיינו שהלבישו חו"ג [חסד וגבורה] של ס"מ [סמאל] את גופא דיעקב כדי להפילו ולהמשיך לבו אחריהם

כך הקיף את גופו בזרועותיו, חסד וגבורה; כלומר, החסד והגבורה של ס"מ הלבישו את גופו של יעקב, כדי להפילו ולמשוך את לבו אחריהם;

סמאל עטף את גופו של יעקב בשתי זרועותיו — החסד והגבורה שלו עצמו. מטרתו הייתה להפיל את יעקב ולמשוך את לבו אחר רגשות הצד האחר.

וכמו המדות של נה"ב [נפש הבהמית] שמלבישין את נפש האלקי ומונעין הדביקות כו' ואין התלכשות זו אלא בשעה שמסתלקים מוחין דאבא

כמו שמדות הנפש הבהמית מלבישות את הנפש האלקית ומונעות את הדבקות [בה'] וכו'. הלבשה זו מתרחשת רק כאשר מוחין דאבא מסתלקים,

אצל האדם, הדבר דומה לכך שרגשות הנפש הבהמית עוטפים את הנפש האלקית וחוסמים את דבקותה בה'. הדבר יכול להתרחש רק כשהשכל העליון, מוחין דאבא, מסתלק.

וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] צרכי עמך ישראל מרובים ודעתם קצרה⁴³ פ"י שכשהדעת מתקצר ומתצמצם בבחי' מוחין דיניקה אזי נעשו צרכי עמך מרובים רבים ונפרדים.

וכפי שאמרו חכמינו ז"ל: "צרכי עמך ישראל מרובים ודעתם קצרה". כלומר, כאשר הדעת מתקצרת ומצטמצמת לבחינת מוחין דיניקה, אזי צרכי עמך נעשים מרובים, רבים ונפרדים.

הביטוי שבתפילת נעילה, "צרכי עמך ישראל מרובים ודעתם קצרה", נדרש כסיבה ותוצאה: כאשר הדעת מצטמצמת לרמה הלא־בשלה, צרכיו של האדם מתרבים ומתפזרים. דעת חזקה קושרת את האדם לה', וכשהיא נחלשת, הרצונות מתרבים.

קטע 5 • 111-13

מדוע ס"מ נכשל

11 ולתאווה יבקש נפרד⁴⁴ כו'. ואעפ"כ [ואף על פי כן] וירא כי לא יכול לו⁴⁵ מפני שיעקב הוא⁴⁶ י' עקב היינו הארת יסוד אבא⁴⁷

"ולתאווה יבקש נפרד" וכו'. ואף על פי כן, "וירא כי לא יכול לו", מפני שיעקב הוא יו"ד [ו]עקב, כלומר, הארת יסוד אבא,

הפסוק ממשלי מלמד שהנפרדות מולידה תאוה, וכך סמאל מנסה למשוך את יעקב למטה. ובכל זאת, המלאך "וירא כי לא יכול לו", מפני ששמו של יעקב נקרא יו"ד־עקב: היו"ד, חכמה, מגיעה עד לעקב, שהוא האור של יסוד אבא, הערוץ של חכמה.

שהוא שרש האצ"י שיעקב הוא שהמשיך כל בחי' עקודים נקודים⁴⁸ כו' שהיו תחלה תחת ממשלת לבן.

שהוא שורש האצילות; שכן יעקב הוא שהמשיך את כל בחינות העקודים, הנקודים וכו', שהיו בתחילה תחת שלטונו של לבן.

יסוד אבא הוא שורש האצילות, ויעקב המשיך את האורות של העקודים והנקודים, הרמוזים בצאן המפוספס והנקוד שרכש. בתחילה היו מדרגות אלה תחת שליטתו של לבן, דמות המייצגת קליפה.

12 וללבן שתי בנות לאה ורחל⁴⁹ ויעקב הפכם לקדושה כו'. ונמשך גם במדותיו בחי' בטול ממוחין דאבא

וללבן היו שתי בנות, לאה ורחל, ויעקב העלה אותן לקדושה וכו'. גם במידותיו נמשכה בחינת ביטול שמקורה במוחין דאבא.

בנותיו של לבן, לאה ורחל, מייצגות דרגות שהיו בידי הקליפה, ויעקב העלה אותן לקדושה כשנשא אותן. גם במידותיו של יעקב נמשך ביטול ממוחין דאבא.

ולא יכול לנגוע רק בכף הירך⁵⁰ שהיא השפעה שממנו ולחוץ ששם הארת הבטול מועטת כנודע שכליו' [שכליות] מבשלין הזרע שנעשה גשמיות כו'.

והוא לא יכול לגעת אלא [בדבר] שבכף הירך, שהיא ההשפעה היוצאת ממנו והלאה, ושם הארת הביטול מועטה; כידוע, הכליות מבשלות את הזרע, שנעשה גשמי וכו'.

לכן סמאל יכול היה להגיע רק אל "כף הירך" — ההשפעה היוצאת מיעקב אל הזולת, ושם מאיר הביטול רק במידה מועטה. אדמו"ר הזקן משווה זאת לכליות המבשלות את הזרע: זהו השלב שבו מה שהיה רוחני נעשה גשמי.

13 ובוה טעה הס"מ [הסמאל]⁵¹ שכסבור שיעקב אינו אלא מרכבה לחג"ת [לחסד גבורה תפארת] אבל באמת שרש

יעקב ויסודתו בהררי קדש⁵² חכ' [חכמה] עלאה יסוד אבא מוח הזכרון כו'

ובכך טעה הס"מ: הוא סבר שיעקב אינו אלא מרכבה לחסד, גבורה ותפארת; אך לאמיתו של דבר, שורשו של יעקב וייסודתו בהררי קדש" הם בחכמה עילאה, ביסוד אבא, כוח הזיכרון וכו'.

טעותו של הס"מ הייתה לחשוב שיעקב הוא רק המרכבה למדות, שבהן יכולה הקליפה להיאחז. לאמיתו של דבר, שורשו של יעקב נמצא בייסודתו בהררי קדש" — בחכמה עילאה, ביסוד אבא, כוח הזיכרון, שאין לקליפה אחיזה בו.

והנה מלחמה זו היא בזלעו"ז [בוה לעומת זה] בבחי' דכר דקליפה שכנגד ז"א⁵³ ועדי"ז יש זלעו"ז [זה לעומת זה] בבחי' מלי' דקליפה כו'.

והנה מלחמה זו היא "זלעו"ז" בבחינת הזכר שבקליפה, המקביל לז"א; וכיוצא בזה יש "זלעו"ז" גם בבחינת המלכות שבקליפה וכו'.

המלחמה הזאת התנהלה ברמת ז"א, הצד הזכרי של המדות, מול המקביל לו בקליפה. אדמו"ר הזקן מציין שיש מלחמה מקבילה גם ברמת המלכות, הצד הנקבי, שעליה מוסבר בפסקה הבאה.

קטע 6 • 141

אדמה, אבק והעלאת האבק

14 וזהו ההפרש שבין עפר לאבק שנז' [שנזכר] בזוהר⁵⁴ כי הנה ד' יסודות ארמ"ע [אש רוח מים עפר] העפר היא

תחתונה שבכולם ואש רוח מים הם הגבוהים יותר

וזוהו ההבדל בין עפר (אדמה) לאבק (אבק דק), שנזכר בזוהר. מבין ארבעת היסודות — אש, רוח, מים ועפר — העפר הוא הנמוך מכולם, ואילו האש, הרוח והמים גבוהים ממנו.

הזוהר מבחין בין שתי מילים לעפר, עפר ואבק, ואדמו"ר הזקן מסביר כאן את ההבדל ביניהן. מבין ארבעת היסודות הקלאסיים, העפר הוא הנמוך ביותר, ושלושת האחרים גבוהים ממנו.

ואעפ"כ [ואף על פי כן] כולם אין מצמיחים פירות רק הכל היה מן העפר.⁵⁵ והטעם כי העפר הוא מבחי' מלי. ומן העפר אשר יהיה בקרקע המשכן.⁵⁶

ואף על פי כן, אף אחד מהם אינו מצמיח פירות, אלא הכול היה מן העפר. והטעם הוא שהעפר הוא מבחינת מלכות. [כמו שנאמר,] "ומן העפר אשר יהיה בקרקע המשכן".

אף אחד מן היסודות הגבוהים אינו מצמיח פירות: "הכל היה מן העפר", כדברי קהלת, משום שהעפר מקביל למלכות, הספירה האחרונה ומקור כל מה שנוצר למטה. הפסוק על העפר מקרקע המשכן, הנוכח בטקס הסוטה, מובא גם הוא כמקור נוסף העוסק בעפר קדוש.

ובקדושה היא בחי' התכללות ונעוץ תחלתן בסופן דייקא וכנודע מ"ש אני ראשון ואני אחרון⁵⁷ שהמלי' הוא כתר אנ"י אותיות אי"ן⁵⁸ (והחכמה מאין תמצא⁵⁹ כי אי"ן הוא בחי' כתר)

ובקדושה יש בחינה של התכללות, ו"ונעוץ תחלתן בסופן" דווקא. וכידוע על מה שנאמר, "אני ראשון ואני אחרון": שמלכות היא כתר, שהרי אני מורכבת מאותיות אין (ו"והחכמה מאין תמצא", כי אין היא בחינת כתר).

בקדושה, הנמוך קשור לעליון ביותר, כפי שנאמר בספר יצירה: "ונעוץ תחלתן בסופן". לכן מלכות, ה"אחרון", מושרשת בכתר, ה"ראשון": המילה אני, המשמשת כאן למלכות, מורכבת מאותן אותיות כמו אין, המונח המציין את כתר.

הוא כתר שהוא הממוצע בין המאציל לנאצלים להיות מאין יש ולכן יש כח זה גם להמלי' הוא בחי' עפר להצמיח כל צמח האדמה בגשמיות

כתר הוא הממוצע בין המאציל לנאצלים, שממנו נעשה יש מאין. לכן גם למלכות יש כוח זה; היא בחינת העפר, שבכוחה להצמיח בגשמיות את כל הצמחים שבאדמה.

כתר הוא הגשר בין ה' לבין מה שהוא מאציל, המקום שבו יש מתהווה מאין. מכיוון שמלכות מושרשת בכתר, יש לה חלק בכוח הבריאה הזה, והוא מתבטא בגשמיות ביכולתו של העפר להצמיח צמחים.

וגם ברוחניות יש כח להמלי' שהוא סוף המדרגות [המדרגות] מקור אתדלי' [אתערותא דלתתא] להיות אתדלי' [אתערותא דלעילא] להמשיך אור הי"ס [הי' ספירות] כו'

וגם ברוחניות יש למלכות, שהיא סוף המדרגות, כוח להיות מקור לאתערותא דלתתא, שתביא לאתערותא דלעילא ותמשיך את אור עשר הספירות וכו'.

גם ברוחניות יש למלכות, הדרגה הנמוכה ביותר, כוח ליזום: ממנה באה אתערותא דלתתא, המעוררת אתערותא דלעילא וממשיכה את אור כל עשר הספירות.

משא"כ אבק הוא דאשתאר מן נורא⁶⁰ כמשל העצים שדולקים באש שהאש שואב יסוד אר"מ [אש רוח מים] שבתוכו

לא כן האבק, שהוא "דאשתאר מן נורא" — מה שנותר מן האש — בדומה לעצים הנוערים באש: האש שואבת מהם את יסודות האש, הרוח והמים שבתוכם.

האבק שונה: הזוהר מכנה אותו "דאשתאר מן נורא", כלומר, מה שנותר מן האש. כאשר עץ נשרף, האש שואבת את יסודות האש, הרוח והמים שבתוכו.

ולא נשאר אלא יסוד העפר⁶¹ שהוא האפר ואפר זה הוא אינו מצמיח כמו עפר (שמצמיח מעצמו אלא זורעין בו ומצמיח שלכן הוא כשר לכסוי הדם)⁶²

ולא נותר אלא יסוד העפר, שהוא האפר. אפר זה אינו מצמיח כמו עפר, המצמיח מעצמו; אלא זורעים [באפר], והוא מצמיח, ולכן הוא כשר לכיסוי הדם.

נותר רק יסוד העפר — האפר — שאין לו כוח להצמיח דברים מעצמו, כפי שיש לעפר. בסוגריים מובא פרט הלכתי: גם אם זורעים באפר, הזרעים צומחים, ולכן האפר נחשב לעפר הראוי לכיסוי דמו של עוף או של חיה בר שנשחטו.

כך עד"מ מלי' דקליפה היא אחר גמר כל הבירורים שעיקר הויות הקליפות הוא ע"י שבה"כ [שבירת הכלים] ומה שנברר תחלה היותר מובחר הוא נעשה אצ"י והנשאר נעשה בריאה כו'

כך, על דרך המשל, מלכות דקליפה היא מה שנותר לאחר השלמת כל הבירורים. עיקר התהוות הקליפות הוא באמצעות שבירת הכלים; ומה שהתברר תחילה, המובחר ביותר, נעשה אצילות, ומה שנותר נעשה בריאה וכו',

המשל הוא שמלכות דקליפה היא מה שנותר לאחר שהבירור הושלם. הקליפות התהוו בעקבות שבירת הכלים דתהו, וכאשר ניצוצות שנפלו התבררו, המובחרים שבהם נעשו אצילות, הבאים אחריהם נעשו בריאה, וכן הלאה.

עד שהמדרגה התחתונה סוף כל הבירורים מה שא"א עוד לברר שם הם הקליפות

עד שהמדרגה הנמוכה ביותר, סוף כל הבירורים — מה שכבר אי אפשר לברר — היא הקליפות.

בתחתית ממש נמצא מה שלא ניתן לברר כלל. השארית הזאת היא הקליפות.

ולא נשאר בהם אלא חיות מועט כמו אבק שכשזורעין בו עכ"פ [על כל פנים] מצמיח (ומ"מ אינו כמו עפר שמצמיח מעצמו ואם זורעים בו מצמיח בו כהנה וכהנה)

ולא נותרת בהן אלא מעט חיות, כמו באבק, שכאשר זורעים בו הוא מכל מקום מצמיח; אך אין הוא כעפר, שמצמיח מעצמו, ואם זורעים בו, הוא מצמיח פי כמה וכמה.

נותרת בהן רק שארית של חיות, כמו באבק שמצמיח משהו רק כשזורעים בו. הוא רחוק מעפר, שמצמיח דברים מעצמו ומרבה פי כמה וכמה את מה שזורעים בו.

וחיות הזה הוא ג"כ רק בזמן הגלות אבל לע"ל [לעתיד לבוא] ואת רוח הטמאה אעביר כו'. ולא יהיה להם חיות מכל וכל.

וגם חיות זו קיימת רק בזמן הגלות; אבל לעתיד לבוא, "ואת רוח הטמאה אעביר" וכו', ולא תהיה להן חיות כלל.

גם שארית החיות הזאת קיימת רק בזמן הגלות. בעתיד תוסר רוח הטמאה, ולקליפות לא תהיה חיות כלל.

וע"ז ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] העלו אבק עד כה"כ [כסא הכבוד]⁶³ היא מלי דאצי" שגם בחי' אבק נתכלל למעלה⁶⁴ ע"י הבירור של יעקב

ועל כך אמרו חז"ל: "העלו אבק עד כה"כ", שהוא מלכות דאצילות; שכן גם בחינת האבק נכללה למעלה באמצעות הבירור של יעקב;

הגמרא אומרת שכאשר יעקב והמלאך נאבקו, "העלו אבק עד כה"כ"; אדמו"ר הזקן מפרש שהכסא הוא מלכות דאצילות. באמצעות עבודת הבירור של יעקב, אפילו המדרגה הנמוכה ביותר, האבק, התרוממה אל הקדושה.

כמו שכאשר ויאבק איש עמו גם יעקב נתחזק ובירר ממנו (והעלו לי [לשון] רבים לפי שהבירור היה ע"י שניהם יעקב הוא המברר וס"מ [וסמאל] הוא המתברר כו')

כמו שכאשר ויאבק איש עמו, גם יעקב התחזק ובירר ממנו (והלשון "העלו" היא בלשון רבים, משום שהבירור נעשה על ידי שניהם: יעקב הוא המברר וסמאל הוא המתברר וכו').

כאשר המלאך נאבק עם יעקב, יעקב התחזק ובירר דבר"מ מתוך יריבו. לשון הרבים "העלו" שבגמרא מתאימה לכך: שניהם השתתפו, יעקב בתור המברר וסמאל בתור המתברר.

וכמו שחבק הס"מ [הסמאל] ידיו חו"ג [חסד וגבורה] על גופו של יעקב כך חבק ידיו יעקב חו"ג [חסד וגבורה] שלו על גופו של ס"מ [סמאל]

וכשם שסמאל חיבק את גופו של יעקב בזרועותיו — חסד וגבורה — כך יעקב חיבק את גופו של סמאל בזרועותיו, בחסד ובגבורה שלו;

החיבוק פעל בשני הכיוונים. סמאל כרך את חסד וגבורה שלו סביב יעקב, ויעקב כרך את חסד וגבורה שלו סביב סמאל.

כי כן דרך המתאבקים במלחמה וכך הוא דרך מלחמת היצה"ר [היצר הרע] כמארז"ל [כמאמר רבותינו זכרונם לברכה] לעולם ירגיז⁶⁵ כו' ולכן גדול כח התשובה (כי הבירור היינו ענין תשובה כו')

כי זו דרכם של הנאבקים במלחמה. כך היא גם דרך המלחמה ביצר הרע, כפי שאמרו חז"ל: "לעולם ירגיז" וכו'. לכן גדול כוחה של תשובה (שהרי עניין הבירור הוא עניין התשובה וכו'),

כך נאבקים מתאבקים, וכך גם אדם נלחם ביצר הרע: הגמרא מייצעת לאדם לעורר תמיד את היצר הטוב כנגד היצר הרע. הבירור הזה הוא עניינה של התשובה, ולכן כוחה גדול כל כך.

ובמקום שבע"ת [שבעלי תשובה]⁶⁶ כו' דמשכין ל"י בחילא יתיר⁶⁸ כו' והיינו מלחמת זלעז"ז [זה לעומת זה] דז"א ועד"ז מתברר גם האבק במלחמת זלעז"ז [זה לעומת זה] דנוק' [דנוקבא]

ו"במקום שבע"ת [עומדים] וכו', שהרי הם ממשיכים אותו בעוצמה רבה יותר וכו'. וזוהי מלחמת "זלעז"ז של ז"א; ועל דרך זו מתברר גם האבק במלחמת "זלעז"ז של נוקבא,

בעלי תשובה עומדים במקום שאפילו צדיקים גמורים אינם עומדים בו, מפני שהם ממשיכים אלוקות "בחילא יתיר" — בעוצמה רבה יותר — מכוח הרצון שהשתנה. זו המלחמה במדרגת ז"א, ולצדה יש מלחמה מקבילה במדרגת נוקבא (מלכות), שבה מתברר האבק.

וכמ"ש בזוהר ע"פ בכל לבבך⁶⁹ בבי' יצריך דא הוא רזא כו'. והאבק הוא מלי דקליפה.⁷⁰

כפי שנאמר בזוהר על "בכל לבבך": "בבי' יצריך דא הוא רזא" וכו'. והאבק הוא מלכות שבקליפה.

הזוהר דורש את "בכל לבבך", שנכתב "לבבך" בשתי אותיות ב"ת, כ"בבי' יצריך" — בשני היצרים שלך, הטוב והרע. האבק הנידון כאן הוא מלכות שבקליפה.

עלה עד כסה"כ [כסא הכבוד]⁷¹ מלי דקדושה שמבחי' מלי' הוא שמשלשל מעולם ועד עולם עד מלי' דעשי' [דעשיה] להיות מקור האבק כי משם יפרד כו'

האבק עלה עד כסא הכבוד, מלכות שבקדושה; שכן מבחינת מלכות משלשל [האור] מעולם לעולם, עד מלכות דעשיה, להיות מקור האבק, שהרי "כי משם יפרד" וכו';

האבק עלה עד כסא הכבוד, מלכות שבקדושה, משום שמקורו של האבק עצמו הוא במלכות: מלכות משלשל מעולם לעולם, עד מלכות דעשיה, ומשם מסתעף תחום הפירוד. כך האבק חוזר לשורשו.

כי ז"א ונוק' [ונוקבא] דקליפה נגד ז"א ונוק' [ונוקבא] דקדושה והבירור הוא להיות מלי' דקליפה נכללת במלי' דקדושה וז"א בז"א דקדושה כו':

כי ז"א ונוקבא שבקליפה מקבילים לז"א ונוקבא שבקדושה, והבירור הוא שמלכות שבקליפה נכללת במלכות שבקדושה, וז"א שבקליפה בז"א שבקדושה וכו'.

ז"א ונוקבא שבקליפה מקבילים לאלה שבקדושה, והבירור פירושו שכל אחד נכלל במקבילו שבקדושה: מלכות שבקליפה נכללת במלכות שבקדושה, וז"א שבקליפה בז"א שבקדושה.

בעבודה

האהבה שמתעוררת בתפילה דועכת כשהעיניים נפקחות אל העולם, מפני שהיא נעשתה פנימית ומוגבלת; רק מה שנותר בבחינת מקיף, ושורשו בביטול שבמוח, דוחה את הכוחות החיצוניים. היצר הרע אוהז באדם כאשר הדעת נחלשת והצרכים מתרכיבים. הדרך היא להיאבק כפי שעשה יעקב: לעורר את הטוב נגד הרע ולהיכנס אל המאבק, להפוך אותו לתשובה, הממשיכה את הקדושה "בתוקף גדול יותר".

שאלות לשיחה

1. אם הקליפות יונקות את כל חיותן מן הקדושה, מה מאפשר להן להילחם בה?
2. מדוע העכביש "בהיכלות המלך" ממחיש את תקוותה של הקליפה לינוק ישירות מאור אין סוף?
3. מדוע המוחין מוגנים מן הקליפה ואילו המדות חשופות לה, וכיצד הדבר מסביר את דעיכת האהבה שמתעוררת בתפילה?
4. מה הייתה טעותו של סימ ביחס ליעקב, ומדוע יכול היה להכות רק בכף הירך?
5. כיצד ההבדל בין אדמה לאבק מסביר את משמעות העלאת האבק על ידי יעקב והמלאך "עד כיסא הכבוד"?

הערות

פסקה 1

1 ויאבק איש עמו

שני נוסחים נוספים של אותו מאמר, שנשמעו בשנת 5566 (1805-06). הם מאפשרים לקורא להשוות כיצד נרשמה תורת אדמו"ר הזקן בידי שומעים שונים.

הערת קה"ת

הנחת כ"ק אדמו"ר האמצעי בסה"מ תקס"ו ע' קמח. הנחת ר' משה בן כ"ק אדה"ז שם ע' קסד. ומתחיל: "בוהר פי וישלח ויאבק איש עמו". ראה לעיל בציונים לכ"ק אדמו"ר ז"ע. חלק מהמאמר מהנחת כ"ק אדה"א עם הגהות באוה"ת כרך ה תתעה, א. וראה גם בכרך ז תתתל, א. חוקת ע' תשסד ואילך.

2 ויאבק איש עמו

יעקב, שנוטר לבדו בלילה, נאבק באיש עד עלות השחר. המאמר כולו הוא ביאור למאבק הזה.

Genesis 32:25 בראשית ל"ב:כ"ה

וַיִּנָּתֵר יַעֲקֹב לְבָדּוֹ וַיִּאָּבֵק אִישׁ עִמּוֹ עַד עֲלֹת הַשָּׁחַר:

And Jacob was left alone; and there wrestled a man with him
until the breaking of the day

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

בראשית לב, כה.

3 מלחמת הס"מ בסטרא דקדושה

בנוסף הזה השאלה נאמרת במפורש: תמוה מאוד כיצד ייתכן שלמעלה תהיה מלחמה בין יעקב לשרו של עשו, שהיא מלחמה בין סטרא דקדושה לסטרא אחרא (הצד האחרא).

הערת קה"ת

בסה"מ תקס"ו ע' פא: "לכאורה יפלא איך יתכן למעלה ענין המלחמה של יעקב ושרו של עשו שהוא בחי' המלחמה בין סט' דקדושה לסט"א". וראה גם באוה"ת וישלח תתעה, א. כרך ז תתתל, ב.

4 מלחמה לה' בעמלק

לאחר המלחמה בעמלק, משה מכריז ש"מלחמה לה' בעמלק מדור דור". אדמו"ר הזקן מושווה את מאבקו של סמאל ביעקב למלחמה המתמשכת הזאת בין הקדושה להיפוכה.

Exodus 17:16 שמות י"ז:ט"ז

וַיֹּאמֶר כִּי־יָד עַל־כַּס קֹה מִלְחָמָה לְה' בְּעַמְלֵק מִדֹּר:

And he said: 'The hand upon the throne of the L-RD: the L-RD will have war with Amalek from generation to
'generation

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שמות יז, טז.

5 וכנודע מן הפרדס

הצמח צדק מזהה את הקטע בפרדס ומביא את דברי הוזהר המובאים בו: הצליעה בירכו של יעקב היא נצח ישראל, שממנו לא התנבא איש עד שבא שמואל ותיקן אותו.

הערת קה"ת

שער יז שער ירך יעקב. באוה"ת שם כרך ה מציין שער י"ז הוא שער ירך יעקב שהביא בשם הוזהר וז"ל: והוא צולע על ירכו דא איהו נצח ישראל כו' דלא אתנבי מתמן בר נש עד דאתא שמואל נביאה ועל דא כתיב וגם נצח ישראל לא ישקר כדין אתתקן דרגא דא כו'. בסה"מ תקס"ו שם ע' קכ: "שפגם בחי' הנצח דקדושה שמשם אור הנבואה שופע למטה בנבואה כו' וע"כ לא היתה הנבואה בישראל".

6 וכנודע מן הפרדס

בהערת קה"ת מוזהה הקטע כשער י"ז של פרדס רמונים לרבי משה קורדובירו, המביא את דברי הוזהר שלפיהם ירכו הפגועה של יעקב היא נצח, מקום הנבואה.

Pardes Rimmonim 17 פרדס רמונים י"ז

7 נצח ישראל לא ישקר

שמואל אומר לשאול ש"נצח ישראל לא ישקר". בקריאה קבלית, המילה "נצח" כאן מראה ששמואל תיקן מידה זו.

I Samuel 15:29 שמואל א ט"ו:כ"ט

וְגַם נִצָּח יִשְׂרָאֵל לֹא יִשְׁקַר וְלֹא יִנָּחֵם כִּי לֹא אָדָם הוּא לְהִנָּחֵם:

And also the Glory of Israel will not lie nor repent; for He is
'not a man, that He should repent

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שמואל-א טו, כט.

פסקה 2

8 לא כאברהם

שם מסביר אדמו"ר הזקן שאברהם היה חסד בלתי מוגבל וראה רק את הטוב; לכן ביקש שישמעאל "יחיה לפניך" לעולם, אף שידע מה טיבו של ישמעאל. הדבר ממחיש כיצד הקליפה צומחת מחסד בלתי מוגבל.

הערת קה"ת

ספרי דברים לב, ט. ראה לעיל יב, א. ענין זה לא נזכר בב' הנחות בסה"מ תקס"ו.

9 לא כאברהם שיצא ממנו ישמעאל

בספרי על הפסוק "כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו" מובאת ההבחנה בין אברהם, שממנו יצא ישמעאל, לבין יעקב, שכל בניו היו ראויים. הדבר למד שקליפה יכולה לצאת מן הקדושה עצמה.

Sifrei Devarim 312:1-2 ספרי דברים ש"ב:א-ב

... צֵאוּ מִתּוֹךְ שְׁלִי, אִי אֶפְשִׁי שְׁתַּחֲוֶה בְּתוֹכָהּ, תָּנוּ לִי חֶלְקִי שְׂאֵהָא מִפִּירוֹ. כֹּה קִשָּׁבָא אַבְרָהָם אֲבִינוּ לְעוֹלָם יִצְחָא מִמֶּנּוּ פְּסוּלָת, יִשְׁמַעְאֵל וְכָל בְּנֵי קְטוּרָה. בָּא יִצְחָק לְעוֹלָם יִצְחָא מִמֶּנּוּ פְּסוּלָת, עָשׂוּ וְכָל אֲלוֹפֵי אָדָם. חֲזָרוּ לְהִיּוֹת רָעִים יוֹתֵר מִן הָרְאשׁוֹנִים. וּכְשָׁבָא יַעֲקֹב לֹא יִצְחָא מִמֶּנּוּ פְּסוּלָת, אֲלֵא נִלְדּוּ כָל בְּנָיו כְּשָׂרִים, כְּעִנְיָן שְׂנֵאָמֵר (בראשית כה כז): "וַיַּעֲקֹב אִישׁ תָּם יוֹשֵׁב אֲהָלִים". מִהִיכָן הִמָּקוֹם מִפִּיר אֵת חֶלְקוֹ? מִיַּעֲקֹב, שְׂנֵאָמֵר: כִּי חֶלֶק ה' עָמּוֹ יַעֲקֹב חֶבֶל ...

For the portion of the L-rd is His people": (Devarim 32:9)
An analogy: A king had a field and gave it to tenant-farmers, who began to steal from it — upon which he gave it to their sons — who began to be worse than the first. When a son was

פסוקה 3

14 והיה כלא היה

עובדיה מנבא שהגויים ששתו על הר קדשו של ה' יהיו כאילו לא היו מעולם. אדמו"ר הזקן מחיל זאת על קיצה של הקליפה לעתיד לבוא.

Obadiah 1:16 עובדיה א' ט"ז

כִּי כְּאֲשֶׁר שָׁתִיתֶם עַל־הָר קִדְשִׁי יִשְׁתּוּ כָּל־הַגּוֹיִם תָּמִיד וְשִׁתּוּ וְלָעוּ וְהָיוּ כְּלוֹא הָיוּ:

For as ye have drunk upon My holy mountain, So shall all the nations drink continually, Yea, they shall drink, and swallow down, And shall be as though they had not been

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

15 עת אשר שלט האדם באדם

קהלת מציין שלעיתים אדם שולט באדם אחר לרעתו. הדברים מתפרשים כשלטונו הזמני של הרע, שבסופו של דבר פוגע בעצמו.

Ecclesiastes 8:9 קהלת ח' ט'

אֶת־כָּל־זֶה רָאִיתִי וְנָתַתִּי אֶת־לִבִּי לְכָל־מַעֲשֶׂה אֲשֶׁר נַעֲשֶׂה תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ עַתָּה אֲשֶׁר שָׁלַט הָאָדָם בָּאָדָם לְרַע לוֹ:

All this have I seen, even applied my heart thereto, whatever the work that is done under the sun; what time one man had power over another to his hurt

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

קהלת ח, ט.

16 כחשיכה כאורה

הגהות הצמח צדק על מאמר זה דנות בביטוי "כחשכה כאורה" בהקשר שלפנינו.

הערת קה"ת

ראה באוה"ת פ' וישלח כרך ה תתעה, א.

17 ולפניו כחשכה כאורה

"גם חשך לא יחשיך ממך... כחשכה כאורה". בדרגתו של ה' שלמעלה מן העולם, ההבדל בין אור לחושך אינו ניכר.

Psalms 139:12 תהילים קל"ט:י"ב

גַּם־חֹשֶׁךְ לֹא־יַחְשִׁיךְ מִמֶּךָ וְלַיְלָה כִּיֹּם יֵאִיר כְּחֹשֶׁכָה כְּאוֹרָה:

Even the darkness is not too dark for Thee, But the night shineth as the day; The darkness is even as the light

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

18 שממית בידים תתפש

בין היצורים הקטנים אך החכמים נמנית השממית (עכביש או לטאה), שאפשר לתפוס ביד ובכל זאת היא נמצאת בארמונות מלכים. אדמו"ר הזקן משתמש בה כמשל לקליפה, שמגיעה לדרגה הגבוהה ביותר דווקא משום ששם אינה נחשבת לכולם.

Proverbs 30:28 משלי ל' כ"ח

שְׁמַמִּית בְּיָדֶיךָ תִּתְפֹּשׁ וְהִיא בְּהִיכָלִי מְלֶךְ:

The spider thou canst take with the hands, Yet is she in kings' palaces

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

משלי ל, כה. בלקו"ת פ' ראה לא, א. סה"מ תרכ"ט (הוצאת תשנ"ב) ע' רצב — מצינים לכאן.

born to him, he said to them: Get out of what is mine. You cannot remain there. Give me my portion so that I can recognize it. Similarly, when our father Abraham came to the ... world, there issued from

Vocalized Edition (CC-BY-NC) • Sifrei by Rabbi Shraga Silverstein (CC-BY)

10 מותרי החסד

שם יעקב מכונה שלמות האבות, ונאמר עליו: "לא כאברהם שיצא ממנו ישמעאלי". אברהם היה חסד פשוט, ללא תערובת, ולכן חסדו התפשט יתר על המידה; יצחק היה גבורה, ואילו יעקב כולל את שני ההפכים, רצוא ושוב (התעלות ושיבה). ישמעאל הוא תוצאה של חסד טהור, ללא תערובת.

הערת קה"ת

ראה לעיל כה, ב.

11 ואת רוח הטומאה אעביר

הנביא מנבא שה' יסיר מן הארץ את רוח הטומאה, וכך יבוא סופה של הקליפה לעתיד לבוא.

Zechariah 13:2 זכריה י"ג:ב'

וְהָיָה כִּי־וְהָיָה וְנָאֵם ה' צְבָאוֹת אֶכְרִית אֶת־שְׁמוֹת הָעִצְבִּים מִן־הָאָרֶץ וְלֹא יִזְכְּרוּ עוֹד וְגַם אֶת־הַנְּבִיאִים וְאֶת־רוּחַ הַטְּמָאָה אֶעְבִּיר מִן־הָאָרֶץ:

And it shall come to pass in that day, Saith the L-RD of hosts, That I will cut off the names of the idols out of the land, And they shall no more be remembered; And also I will cause the prophets And the unclean spirit to pass out of the land

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

זכריה יג, ב.

12 חיל בלע ויקאנו

הרשע בולע עושר ונאלץ להקיא. גם הקליפה צריכה להשיב את הניצוצות הקדושים שספגה.

Job 20:15 איוב כ' ט"ו

חֵיל בָּלַע וַיִּקְאֵנוּ מִבֶּטְנוֹ יִרְשְׁנוּ אֵל:

He hath swallowed down riches, and he shall vomit them up again; G-d shall cast them out of his belly

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

איוב כ, טו.

13 בלע המות לנצח

ה' יקיים את הכתוב: "בלע המות לנצח". המוות והטומאה הם הביטוי הקיצוני ביותר של הקליפה, והיא תיעקר.

Isaiah 25:8 ישעיהו כ"ה:ח'

בָּלַע הַמָּוֶת לְנֶצַח וּמָחָה אֲדֹנָי ה' דְּמָעָה מֵעַל כָּל־פָּנִים וְחָרַפְתָּ עִמּוֹ יָסִיר מֵעַל כָּל־הָאָרֶץ כִּי ה' דָּבַר:

He will swallow up death for ever; And the L-rd GOD will wipe away tears from off all faces; And the reproach of His people will He take away from off all the earth; For the L-RD hath spoken it

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישעיה כה, ח.

פסוקה 4

19 ואלה המלכים אשר מלכו

רשימת מלכי אדום שמלכו לפני מלך ישראל. בקבלה אלה הם מלכי תוהו ש"מלכו ומתו".

Genesis 36:31 בראשית ל"ו:ל"א

וְאַלֶּה הַמְּלָכִים אֲשֶׁר מָלְכוּ בְּאֶרֶץ אֱדוֹם לִפְנֵי מֶלֶךְ־מֶלֶךְ לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל:

And these are the kings that reigned in the land of Edom, before there reigned any king over the children of Israel

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

בראשית לו, לא. בסה"מ תקס"ו (הוצאה ראשונה) ע' פג מבאר "שמאחר שלא הי' עדיין מלך בישראל הוא התיקון דאצי' לכך מלכו הי' מלכים קדמאין בארץ אדום שמשם ינקו פנימי' השפע עליונה מאחר ששם כחשיכה כאורה שוים כו".

20 מלך אין באדום

בימי יהושפט "ומלך אין באדום". אדמו"ר הזקן מפרש זאת כמצב שלאחר התיקון, שבו אדום כבר אינו שולט.

I Kings 22:48 מלכים א כ"ב:מ"ח

וּמֶלֶךְ אֵין בְּאֶדוֹם נֶצֶב מֶלֶךְ:

.And there was no king in Edom: a deputy was king

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

מלכים-א כב, מח.

21 יאר ה' פניו אתנו סלה

בעל המזמור מתפלל: "אלקים יחנו ויברכנו יאר פניו אתנו סלה". המאמר מצטט את השורה בשם הוי'; הפנים, האור הפנימי של ה', מופנות לישראל.

Psalms 67:2 תהילים ס"ז:ב'

אֱלֹקִים יַחַנְנוּ וַיְבָרְכֵנוּ יֵאָרֶ־פָּנָיו אֶתְנוּ סִלָּה:

G-d be gracious unto us, and bless us; May He cause His face to shine toward us; Selah

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים סז, ב. בהנחת כ"ק אדה"א בסה"מ תקס"ו מביא במקומו הפסוק "יאר ה' פניו אליך".

פסוקה 5

22 שהם הם בחי' בטול ממש

בגרסה שבאור התורה נוספה כאן הפניה להגהה שבפרק ל"ה בתניא.

הערת קה"ת

באוה"ת נוסף: (ע' בסש"ב פל"ה בהג"ה).

23 ואינן עצמות הבטול ממש

בנוסח המאמר שבאור התורה מופיעה הגהה במילים האלה, הדנה בשאלה מדוע המדות אינן עצם הבטול.

הערת קה"ת

באוה"ת יש הג"ה לכאן.

24 תחילת הביטול . . כמו חב"ד

הצמח צדק מעלה שאלה: אצל האדם, התעוררות של אהבה ויראה בלב חשובה יותר מהתבוננות שנשארת רק במחשבה ואינה נוגעת ללב. אם כן,

מדוע הביטול שבשכל נחשב כאן לנעלה יותר?

הערת קה"ת

באוה"ת כאן תתעה, ב "זה צ"ע דבאדם כשנמשך ההתפעלות באוה"י בלב חשוב יותר מאלו ההתבוננות רק במוחו ושכלו ולא נגע ללב וצ"ע בסש"ב פט"ז בענין מחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה" ע"ש.

פסוקה 6

25 וקרו לי אלקא דאלקיא

התלמוד אומר שממזרח ועד מערב גדול שמו של ה' בקרב הגויים, שכן הם קוראים לו "אלקי האלקים". אדמו"ר הזקן משתמש בכך לתיאור התחום שמכיר בה', אך רואה את עצמו נפרד ממנו.

Menachot 110a:11-13 מנחות ק"א:י"א-י"ג

אמר ריש לקיש מאי דכתיב (ויקרא ז, לו) זאת התורה לעולה למנחה ולחטאת ולאשם כל העוסק בתורה כאילו הקריב עולה מנחה חטאת ואשם אמר רבא האי לעולה למנחה עולה ומנחה מיבעי ליה אלא אמר רבא כל העוסק בתורה אינו צריך לא עולה (ולא חטאת) ולא מנחה ולא אשם אמר רבי יצחק מאי דכתיב (ויקרא ו, יח) זאת תורת החטאת וזאת תורת האשם כל העוסק בתורת חטאת כאילו הקריב חטאת וכל העוסק בתורת אשם כאילו הקריב אשם:

Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA)

הערת קה"ת

מנחות קי, א.

26 עד שנמשך . . מקום לעצמם

דיון מקביל בשאלה כיצד הביטול נמשך עד קצה הקדושה, שמעבר לו המציאויות הנפרדות תופסות לעצמן מקום.

הערת קה"ת

ראה אוה"ת ויקרא כרך ב ע' תלו.

פסוקה 7

27 אם תגביה כנשר

בגרסה זו נשאלות כאן שתי שאלות: מדוע נאמר בפסוק דווקא "כנשר", וכיצד יש לקליפה כוח להגביה את עצמה כל כך.

הערת קה"ת

עובדי' ד. בהנחת כ"ק אדה"א בסה"מ תקס"ו מקשה כאן: "לכאורה מה שאמר כנשר דוקא, וגם איך ביכולתו להגביה א"ע כ"כ עצמו". לקמן קב, ב. לקרית צו טז, ב מציינים לכאן. באוה"ת וישלח כרך ה תתעג, א מצייין לכאן. וגם מצייין לכמה מקומות שמדבר מענין נשר.

28 אם תגביה כנשר

"אם תגביה כנשר ואם בין כוכבים שים קנך משם אורידך נאם ה'". הדברים מופנים לאדום, וכאן הם מתפרשים כניסיון של הקליפה להגיע למדרגות הגבוהות ביותר.

Obadiah 1:4 עובדיה א:ד'

אִם־תִּגְבֶּיהָ כְּנֶשֶׁר וְאִם־בֵּין כּוֹכָבִים שִׁים קִנְךָ מִשָּׁם אֶרְיִדְךָ נְאֻם־ה'

Though thou make thy nest as high as the eagle, And though thou set it among the stars, I will bring thee down from .thence, saith the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

35 והאבות הן הן המרכבה

ריש לקיש מלמד שהאבות הם עצמם המרכבה: "האבות הן הן המרכבה". הם היו מרכבה לרצון ה' בכל הווייתם, כשם שהמרכבה משמשת את הרוכב עליה. כאן הם המרכבה של חסד, גבורה ותפארת.

Bereshit Rabbah 47:6 בראשית רבה מ"ז:ו

ויכל לדבר אתו - תני, הנפטר מחבירו בין גדול בין קטן, צריך ליטול ממנו רשות. ממי את למד? מאברהם. פעם אחת היה אברהם מדבר עם הקב"ה, באו מלאכי השרת לדבר עמו. אמר להן: נפטר מן השכינה, שהיא גדולה מכם תחלה, אחר כך אני מדבר עמכם. כיון שדבר עם הקדוש ברוך הוא כל צרכו, אמר לפניו: רבון העולמים! צריך אני לדבר. אמר לו: הפטר בשלום, הה"ד: ויעל אלקים מעל אברהם. אמר ריש לקיש: האבות הן הן המרכבה, שנא': ויעל אלקים מעל אברהם.

ויעל מעליו אלקים. (בראשית כה) והנה ה' נצב עליו:

He concluded speaking with him, and G-d ascended from "upon Abraham" (Genesis 17:22). It is taught: One who departs from another person, whether of greater or lesser stature, must take his leave from him. From whom do you derive this? From Abraham. On one occasion, Abraham was speaking with the Holy One blessed be He, when the ministering angels came to speak with him. He said to them: 'Let me first take my leave from the Divine Presence, which is of ... greater stature than you, then I will speak with

Daat Bereshit Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

36 משא"כ בחב"ד . . שאין בזה לעו"ז

הצמח צדק מציין שבמאמר הזה נאמר שהקליפה עומדת רק כנגד שבע הספירות התחתונות, ולא כנגד שלוש הראשונות; ואילו הרמ"ז, בתחילת ויקהל, מסביר שהיא עומדת כנגד היכל הרצון, ומשאיר את השאלה פתוחה.

הערת קה"ת

ראה אוה"ת פ' זכור ע' א'תשעה: "ועיין בהרמ"ז ר"פ ויקהל, וצ"ע בת"א בד"ה ויאבק שאין קליפה רק נגד ז"ת ולא נגד ג"ר כו', מ"מ הרמ"ז ביאר שהוא נגד היכל הרצון". בתורת שמואל תרכ"ט (בהוצאת תשנ"ב) ע' יב מציין ע"ז וז"ל: אך צ"ע מההגהות לד"ה תער השכירה מהרמ"ז שיש בעשי לעו"ז גם נגד ע"י, ומההגהות לד"ה קמפלגי במתיבתא דרקיע מענין ד"מ נגעים שנגע היפך הענג, וי"ל כי רבינו ז"ל חולק בזה על הרמ"ז וצ"ע"ג עכ"ל שם. ועיין במ"מ בסה"מ תרכ"ט שם. [ד"ה תער השכירה נדפס באוה"ת נ"ך כרך ב ע' תשפג. ובסה"מ הנחות — תרס"ז (נמצא בדפוס). ומהגהות לד"ה קמפלגי, ראה אוה"ת פ' תזריע ע"רב, ושם כרך ב ע' תקכח].

37 רק נגד ז"ת

הצמח צדק מפרש: לא כנגד שלוש הספירות הראשונות, כלומר, לצד האחר אין היכל המקביל לקודש הקודשים שבקדושה.

הערת קה"ת

באוה"ת פ' זכור ע' א'תשעה: "ולא נגד ג"ר דהיינו שאין בהם היכל נגד היכל ק"ק דקדושה" ע"ש.

38 וכמבואר מההיכלות . . בהיכל ק"ק

שם היכל קודש הקודשים מוהה עם הכיסא העליון, על פי עץ חיים.

הערת קה"ת

ראה באוה"ת על מגילת אסתר ע' ב'רסה דהיכל קד"ק הוא כסה"כ שלמעלה, כמ"ש בע"ה, ומבואר ג"כ בסידור בדרוש שאחר עלינו לשבח המתחיל ביאר למ"ש בסשי"ב פנ"ב ג"ג. ולקמן ק, ד.

29 שרוצים לינק מאא"ס ב"ה שלא ע"י הקדושה

דיון מקביל ברצונה של הקליפה לינק ישירות מאור אין סוף, ולא באמצעות הקדושה.

הערת קה"ת

ראה אוה"ת פ' תצוה ע' א'תרצד.

פסקה 8

30 ואם צדקת

אליהוא אומר: "אם צדקת מה תתן לו". מנקודת מבטו הבלתי-מוגבלת של ה', זכות האדם אינה מוסיפה לו דבר, והקליפות מכוות לנצל זאת.

Job 35:7 איוב ל"ה:ז

אם צדקת מה תתן לו או מה מידך יקח:

If thou be righteous, what givest thou Him? Or what receiveiveth He of thy hand

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

איוב לה, ז.

31 משם אורידך נאם הוי"ה

סוף הפסוק על הנשר: ה' יוריד את מי שהגביה עוף. אדמו"ר הזקן מפרש את שם הוי"ה כסדר ההשתלשלות שעושה זאת.

Obadiah 1:4 עובדיה א':ד

אם תגביה כנשר ואם יגין כוכבים שים קנה מים אורידך נאם ה'

Though thou make thy nest as high as the eagle, And though thou set it among the stars, I will bring thee down from thence, saith the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסקה 9

32 ויאבק איש עמו

פסוק המאבק, המתבאר כעת כניסיון של סמאל להפר את הסדר שקבע יעקב.

Genesis 32:25 בראשית ל"ב:כ"ה

וַיִּתְּרָה יַעֲקֹב לְבָדּוֹ וַיִּאָּבֶק אִישׁ עִמּוֹ עַד עֲלֹת הַשָּׁחַר:

And Jacob was left alone; and there wrestled a man with him until the breaking of the day

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסקה 10

33 יעקב מובחר שבאבות

שם יעקב נקרא "הנבחר שבאבות" מפני שהוא כולל את שניהם: הוא הבריה התיכון המבריה מן הקצה אל הקצה, ומחבר יחד את מידתו של אברהם ואת "פחד יצחק".

הערת קה"ת

נסמן לעיל יז, ג.

34 והאבות הן הן המרכבה

שם האבות, שהם המרכבה, מזוהים עם המידות הרגשיות של אצילות, שנכללות תחילה באמא ולאחר מכן יוצאות לשלב של "יניקה". כך מוסבר מדוע האבות כמרכבה מקבילים לחסד, גבורה ותפארת.

הערת קה"ת

נסמן לעיל ד, ג.

39 בפי קדש ולזכרון בין עיניך

מתוך פרשת התפילין הראשונה, "קדש": המצווה היא "לזכרון בין עיניך". אדמו"ר הזקן קושר את הפרשה הזאת ואת הזיכרון שבה לחכמה.

Exodus 13:9 שמות י"ג:ט'

וְהָיָה לָךְ לְאוֹת עַל־יָדְךָ וּלְזִכְרוֹן בֵּין עֵינֶיךָ לְמַעַן תִּהְיֶה תּוֹרַת ה' בְּפִיךָ כִּי בֵּן תִּזְקֶה הוֹצֵאָהּ ה' מִמִּצְרַיִם:

And it shall be for a sign unto thee upon thy hand, and for a memorial between thine eyes, that the law of the L-RD may be in thy mouth; for with a strong hand hath the L-RD brought thee out of Egypt

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שמות יג, ט.

40 שפי קדש היא בחיי חכמה

שם מותאמות ארבע פרשיות התפילין לרמות שונות: הראשונה, "קדש לי כל בכורי", רומזת לחכמה; השנייה, "כי ישאלך בנך", להתבוננות; ושתי פרשיות שמע לאהבה וליראה.

הערת קה"ת

ראה לקמן פו, ג. פז, ב. צב, ד.

41 במלחמת עמלק לא תשכח

הציור לזכור את עמלק מסתיים במילים "לא תשכח". את השכחה מפרשים כהסתלקות המוחין העליונים, הפותחת פתח לאויב.

Deuteronomy 25:19 דברים כ"ה:י"ט

וְהָיָה בְּהִנֵּיחַ ה' אֱלֹהֶיךָ לָךְ מִכְּלֵי־אִיֶּבֶךָ מִסָּבִיב בָּאָרֶץ אֲשֶׁר הֵאֱלָלְךָ גִּתְּךָ לָךְ נִחַלְתָּ לְרִשְׁתָּהּ תִּמְחָה אֶת־זִכְרֵ עֲמָלֶק מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם לֹא תִשְׁכַּח:

Therefore it shall be, when the L-RD thy G-d hath given thee rest from all thine enemies round about, in the land which the L-RD thy G-d giveth thee for an inheritance to possess it, that thou shalt blot out the remembrance of Amalek from under heaven; thou shalt not forget

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

דברים כה, יט.

42 חסד דרועא ימינא

"פתח אליהו", ההקדמה לתיקוני זוהר, הספירות מקבילות לאיברי הגוף: "חסד דרועא ימינא". הדבר תומך בקריאת המאבק כחיבוק בין חסד לגבורה.

Tikkunei Zohar, Patach Eliyahu • 17a:16-17 תקוני זוהר י"ז א:ט"ז-י"ז

ואתקריאו בתקונא דא. חסד דרועא ימינא. גבורה דרועא שמאלא. תפארת גופא. נצח והוד תרין שוקין. ויסוד סיומא דגופא אות ברית קדש. מלכות פה. תורה שבע"פ קרינן ליה. מוחא חכמה איהו מחשבה מלגו. בינה לבא ובה הלב מבין. ועל אליו תרין כתיב*הנסתרות ליי אלקינו.

Constantinople, 1740 (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

ת"ז בהקדמה (פתח אליהו).

43 צרכי עמך ישראל מרובים ודעתם קצרה

הגמרא מביאה תפילה קצרה זו לשעת סכנה, והיא נאמרת גם בתפילה נעילה. אדמו"ר הזקן מפרש אותה כמלמדת שדעת קצרה גורמת לריבוי

צרכים מפוזרים.

Berakhot 29b:14 ברכות כ"ט ב:י"ד

אַחֲרַיִם אוֹמְרִים: "צָרְכֵי עַמֶּךָ יִשְׂרָאֵל מְרֻבִּין וְדַעְתָּם קְצָרָה. יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ ה' אֱלֹהֵינוּ שֶׁתֵּן לְכָל אֶחָד וְאֶחָד כְּדֵי פְרִנְסָתוֹ, וְלְכָל גּוֹיָהּ וּגְוִיָּה דִּי מִחִסּוּרָהּ, בְּרוּךְ אַתָּה ה' שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה."

Others say : "The needs of Thy people Israel are many but their mind short. May it be Thy will, O L-rd our G-d, to grant each one sufficient for his maintenance, and to every person enough for his want. Blessed art Thou, O L-rd, Who hearkenest unto prayer

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

הערת קה"ת

פיוט בתפלת נעילה ע"פ ברכות כט, ב. ראה שיחת ש"פ תשא תשכ"ז.

פסקה 11

44 ולתאוה יבקש נפרד

משל של שלמה על מי שמנתק את עצמו מאחרים: "לתאוה יבקש נפרד". אדמו"ר הזקן משתמש בו כדי להראות שהתאוות מתרבות כאשר האדם נפרד מה' עקב היחלשות הדעת.

Proverbs 18:1 משלי י"ח:א'

לְתַאֲוָה יִבְקֹשׁ נִפְרָד בְּכָל־תּוֹשִׁיָּה יִתְגַּלֵּעַ:

He that separateth himself seeketh his own desire, And snarlest against all sound wisdom

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

משלי יח, א. וראה בהמשך מים רבים תרל"ו סעי' א ע' ב: "פיי שאם הי' לו דעת חזק וגודע כי הדעת הו"ע ההתקשרות, וא"כ לא הי' נפרד וממילא לא הי' מתאוה תאוות כלל והסיבה למה יתאוה לדברים רבים מפני היותו נפרד כו'. וזהו ענין אומרו לתאוה יבקש נפרד שהוא היפך הדעת ולכן מרובים צרכיו אשר יתאוה להם" עכ"ל ע"ש. וראה בארוכה בתקס"ו ע' פו.

45 וירא כי לא יכול לו

המלאך ראה שאינו יכול להתגבר על יעקב, והכה בכף ירכו. המאמר מסביר מדוע.

Genesis 32:26 בראשית ל"ב:כ"ו

וַיֵּרָא כִּי לֹא יָכֹל לוֹ וַיַּגַּע בְּכַף־יָרְכּוֹ וַתִּקַּע כַּף־יָרְכּוֹ יַעֲקֹב בְּהֶאֱבָקוֹ עִמּוֹ:

And when he saw that he prevailed not against him, he touched the hollow of his thigh; and the hollow of Jacob's thigh was strained, as he wrestled with him

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

46 שיעקב הוא יי עקב

אנציקלופדיה קבלית שהערך שלה "ישראל" דן בשם יעקב כיו"ד עקב.

הערת קה"ת

ראה קהלת יעקב ערך ישראל. ומסומן לעיל כה, ג.

47 היינו הארת יסוד אבא

בלק 72c מפנה למאמר הזה ומוסיף שיעקב נוצר מאחוריים של אבא, שלא נפלו בשכירה, ולכן בירור הניצוצות נעשה באמצעותו; החכמה הקדושה של אבא גוברת על חכמת הקליפה. בלק 71d מסביר שהתפילה ממשיכה דעת מיסוד אבא.

הערת קה"ת

בלקו"ת בלק עב, ג מציין לכאן. וזהו ענין התפלה שהוא המשכת הדעת שמבחי יסוד אבא — לקו"ת בלק עא, ד.

48 עקודים נקודים

בחלומי של יעקב, האילים היו עקודים, נקודים וברודים. בקבלה שמות אלה מציינים את שלבי ההאצלה: עקודים, נקודים וברודים.

Genesis 31:10 בראשית ל"א:י

וַיְהִי כַּעַת יַחַם הַצֹּאן וְאִשָּׁא עֵינֵי וְאָרָא בְּחִלּוֹם וַהֲנֵה הָעֵתָּדִים הָעֵלִים עַל-הַצֹּאן עֲקָדִים וְקָדִים וְבָרָדִים:

And it came to pass at the time that the flock conceived, that I lifted up mine eyes, and saw in a dream, and, behold, the he-goats which leaped upon the flock were streaked, speckled, and grizzled

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 12

49 וּלְלֶבֶן שְׁתֵּי בָנוֹת לֵאָה וְרָחֵל

"וללבן שתי בנות שם הגדולה לאה ושם הקטנה רחל". נישואיו של יעקב עמן מתפרשים כהעלאתן אל הקדושה.

Genesis 29:16 בראשית כ"ט:טז

וּלְלֶבֶן שְׁתֵּי בָנוֹת שֵׁם הַגְּדוֹלָה לֵאָה וְשֵׁם הַקְּטָנָה רָחֵל:

Now Laban had two daughters: the name of the elder was Leah, and the name of the younger was Rachel

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

50 בכף הירק

המלאך נגע "בכף ירכו" של יעקב. אדמו"ר הזקן מזהה זאת עם ההמשכה החיצונית, שבה הביטול חלש ביותר.

Genesis 32:26 בראשית ל"ב:כ"ו

וַיֵּרָא כִּי לֹא יָכַל לוֹ וַיִּגַּע בְּכַף-יָרְכוֹ וַתִּקַּע כַּף-יָרְךָ יַעֲקֹב בְּהֶאֱבָקוֹ עִמּוֹ:

And when he saw that he prevailed not against him, he touched the hollow of his thigh; and the hollow of Jacob's thigh was strained, as he wrestled with him

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 13

51 וּבֹזֶה טַעַם הַסִּימ

דיון מקביל בטעותו של הסימ בנוגע לשורשו של יעקב.

הערת קה"ת

ראה אוה"ת פי בלק עי איג.

52 ויסודתו בהררי קדש

מוזמר של בני קרח אומר על ציון: "יסודתו בהררי קדש". אדמו"ר הזקן מייחס את "יסודתו" ליעקב, ששורשו בחכמה העליונה.

Psalms 87:1 תהילים פ"ז:א

לְבִנְיָקֶרֶחַ מִזְמוֹר שִׁיר יְסוּדָתוֹ בְּהַרְיִיקֶדֶשׁ:

A Psalm of the sons of Korah; a Song. His foundation is in the holy mountains

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

53 בבחי דכר דקליפה שכנגד ז"א

הצמח צדק מציין שאמירה זו מנוגדת להסברו של הרמ"ז בתחילת ויקהל.

הערת קה"ת

ראה באוה"ת פי זכור עי איתשעה שזה נגד פי הרמ"ז ר"פ ויקהל ע"ש.

פסוקה 14

54 ההפרש שבין עפר לאבק שנוי בזוהר

המאמר הזה מפרפרו את הזוהר: העפר מצמיח את כל הפירות, האבק אינו מצמיח, והאפר מצמיח רק מעט מאוד, משום שהוא מה שותר מה האש.

הערת קה"ת

ח"א קע, א. עפר דכל איכין נפקין מינה אבל אבק אינו מצמיח, וכן אפר אינו מצמיח בטוב, רק מעט מועיר דאפר הוא מה דאשתאר מנורא — ד"ה זה יתנו תרנ"ח עי קכח. ראה בסה"מ תקס"ו (הוצאה הראשונה) עי פח. ובאוה"ת בראשית כרך ג תקכו, ב. אוה"ת חקת עי תשעא. שה"ש כרך ב עי תשיט ואילך. כרך ג עי תתעא. ובאוה"ת לאיוב עי תרנו שכאן מיירי בכירור שמלמעלה למטה ואז האבק הוא הפסולת שנדחה למטה, וכענין הוצאת הדשן מהקרבנות ע"ש. עיין באוה"ת וישלח כרך ז תתלא, ב. ראה בסה"מ תרל"ט עי נא. בלקו"ת שמע"צ עט, ד. אוה"ת חקת כרך ג עי תשס ואילך עי תת. תתמ — מציינים לכאן.

55 הכל היה מן העפר

"הכל היה מן העפר והכל שב אל העפר". אדמו"ר הזקן משתמש בפסוק כדי להראות שכל מה שצומח בא מן האדמה.

Ecclesiastes 3:20 קהלת ג:כ

הַכֹּל הוֹלֵךְ אֶל-מָקוֹם אֶחָד הֲכֵל הָיָה מִן-הָעֶפֶר וְהַכֹּל שָׁב אֶל-הָעֶפֶר:

All go unto one place; all are of the dust, and all return to dust.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

קהלת ג, כ.

56 ומן העפר אשר יהיה בקרקע המשכן

בטקס הסוטה נוטל הכהן עפר מרצפת המשכן. הדבר מובא כדוגמה לעפר הקשור לשכינה, מלכות.

Numbers 5:17 במדבר ה:י"ז

וְלָקַח הַכֹּהֵן מִמֶּם קְדָשִׁים בְּכֵל־חֶרֶשׁ וּמִן-הָעֶפֶר אֲשֶׁר יִהְיֶה בְּקִרְקַע הַמִּשְׁכָּן יִקַּח הַכֹּהֵן וְנָתַן אֶל-הַמִּים:

And the priest shall take holy water in an earthen vessel; and of the dust that is on the floor of the tabernacle the priest shall take, and put it into the water

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

במדבר ה, ז.

57 אני ראשון ואני אחרון

"אני ראשון ואני אחרון". אדמו"ר הזקן קורא את "אני" כמלכות, שאותיותיה יוצרות את "אין" — כתר: האחרון מושרש בראשון.

Isaiah 44:6 ישעיהו מ"ד:ו

כֹּה-אָמַר ה' מֶלֶךְ-יִשְׂרָאֵל וְגֹאֲלוֹ ה' צְבָאוֹת אֲנִי רִאשׁוֹן וְאֲנִי אַחֲרוֹן וּמִבְּלָעָדִי אֵין אֱלֹהִים:

Thus saith the L-RD, the King of Israel, And his Redeemer the L-RD of hosts: I am the first, and I am the last, And beside Me there is no G-d

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)
הערת קה"ת
ישע"י מד, ו.

58 אני אותיות אין

לסקיקון קבלי שהערך בו דן בכך שאני ואין מורכבות מאותן אותיות.
הערת קה"ת
ראה מאו"א אות א סעי"ס.

59 והחכמה מאין תמצא

"והחכמה מאין תמצא" נקרא כך: חכמה באה מן ה"אין", מכתר, מדרגת ה"אין".

Job 28:12 איוב כ"ח:י"ב

וְהַחֲכֵמָה מֵאֵינָן תִּמְצָא וְאֵי זֶה מְקוֹם בִּינָה:

But wisdom, where shall it be found? And where is the place
?of understanding

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)
הערת קה"ת
איוב כח, יב.

60 דאשתאר מן נורא

הוזהר, בדינו במאבקו של יעקב (Yaakov), מעמיד את האדמה, שממנה צומחים כל הפירות, מול העפר, שאינו מצמיח דבר והוא "מה שנשאר מן האש". זהו הבסיס לכל הפסקה.

Zohar I, 170a זח"א קע, א

הערת קה"ת

זח"א קע, א.

61 כמשל העצים שדולקים באש . . ולא נשאר אלא יסוד העפר

אגרת הקודש ט"ו מביאה את אותו משל על עצים בוערים, שבו האש משחררת את היסודות האחרים ורק יסוד העפר נשאר כאפר.

הערת קה"ת

ראה אגה"ק ס"י טו (קכא, ב) ובליקוט פ"י שם.

62 שלכן הוא כשר לכסוי הדם

התלמוד דן באילו חומרים אפשר לכסות את דמו של עוף או של חיה בר שנשחט, ובהם אפר. אדמו"ר חוקן מסביר שהאפר כשר לכך מפני שזרע שזורע בו צומח.

Chullin 88b:9-12 חולין פ"ח ב:ט"ז-י"ב

תנא הוסיפו עליהן השחור והכחול ונקרת פיסולין ויש אומרים אף הורניך אמר רבא בשכר שאמר אברהם אבינו (בראשית יח, כז) ואנכי עפר ואפר זכו בניו לשתי מצות אפר פרה ועפר סוטה וליחשוב נמי עפר כסוי הדם התם הכשר מצוה איכא הנאה ליכא ואמר רבא בשכר שאמר אברהם אבינו

Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA)

הערת קה"ת

חולין פח, ב. ובתוס' שם בד"ה מצינו.

63 העלו אבק עד כה"כ

הוזהר, בדינו במאבקו של יעקב (Yaakov), מעמיד את האדמה, שממנה צומחים כל הפירות, מול העפר, שאינו מצמיח דבר והוא "מה שנשאר מן האש". זהו הבסיס לכל הפסקה.

Chullin 91a:18-19 חולין צ"א א:י"ח-י"ט

ורבנן האי בהאבקו עמו מאי דרשי ביה מבכי ליה לכאידך דר' יהושע בן לוי דאמר ר' יהושע ב"ל מלמד שהעלו אבק מרגלותם עד כסא הכבוד

כתיב הכא בהאבקו עמו וכתיב התם (נחום א, ג) וענן אבק רגליו ואמר רבי יהושע בן לוי למה נקרא שמו גיד הנשה שנשה ממקומו ועלה וכן הוא אומר (ירמיהו נא, ל) נשתה גבורתם היו לנשים

Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA)

Zohar I, 170a זח"א קע, א

הערת קה"ת

חולין צא, א. זח"א קע, א.

64 שגם בחי אבק נתכלל למעלה

שם התשובה "בכל מאדך" הופכת אפילו את הזדונות שמקורם למטה מקליפת נוגה לזכויות, והופכת את הקללה לברכה. בהסתמך על המאמר הזה אומר אדמו"ר חוקן שהאבק, "דאשתאר מן נורא", הדרגה הנמוכה ביותר של הקליפות, נכלל למעלה בכסא הכבוד, מלכות דאצילות, שאליה מגיעה התשובה.

הערת קה"ת

ראה לקו"ת תצא לט, ד. ר"ה סא, ד.

65 לעולם ירגיז

"לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר הרע". הדבר מראה שהמלחמה ביצר הרע היא מאבק פעיל, בדומה להתאבקות.

Berakhot 5a:2 ברכות ה' א:ב

אמר רבי לוי בר חמא, אמר רבי שמעון בן לקיש: לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר הרע, שנאמר: "רגזו ואל תחטאו" אם נצחו — מוטב, ואם לאו — יצוסק בתורה, שנאמר: "אמרו בלבבכם". אם נצחו — מוטב, ואם לאו — יקרא קריאת שמע, שנאמר: "על משכבכם". אם נצחו — מוטב, ואם לאו — יזכור לו יום המיתה, שנאמר: "ודמו סלה".

R. Levi b. Hamma said in the name of R. Simeon b. Lakish: A man should always oppose [yargiz] the good impulse to the evil impulse ; as it is said : "Tremble [rigzu] and sin not" (ibid. iv. 5). If he conquer it, well and good ; but if not, let him occupy himself with Torah ; as it is said, "Commune with your own heart" (ibid.). Should this gain him the victory, well and good; but if not, let him read the Shema' ; as it is ... ,said

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

Zohar I, 202a זח"א רב, א

Zohar III, 113b זח"ג קיג, ב

הערת קה"ת

ברכות ה, א. זח"א רב, א. זח"ג קיג, ב. וראה הערת כ"ק אדמו"ר זי"ע בספר השיחות תש"א ע' 59.

66 ובמקום שבע"ת

"במקום שבעלי תשובה עומדים, צדיקים גמורים אינם עומדים". הדבר מראה את כוחה הגדול יותר של התשובה.

Berakhot 34b:22-23 ברכות ל"ד ב:כ"ב-כ"ג

ופליגא דרבי אבהו, דאמר רבי אבהו: מקום שבעלי תשובה עומדין — צדיקים גמורים אינם עומדין, שנאמר: "שלוש שלום לרחוק ולקרוב". "לרחוק" ברישא, וזהו "לקרוב". ורבי יוחנן אמר לה: מאי "רחוק" — שהיה רחוק מדבר עבירה מעיקרא. ומאי "קרוב" — שהיה קרוב לדבר עבירה, ונתרחק ממנו השתא.

This is at variance with the opinion of R. Abbahu who said : The place which the penitent occupy, the perfectly righteous are unable to occupy ; as it is said, "Peace, peace to him that

is far off and to him that is near" — "to him that is far off [from G-d] first, and then "to him that is near." But R. Johanan can reply : What means "To him that is far off"? To him who was far off from transgression from the first ; and ... what

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

67 ובמקום שבע"ת כו'

שם מתוארת התשובה כהמשכה "ביתר שאת": הפיכת המידות הרעות והלוהטות בחזרה לה' לבדו. משום כך בעלי תשובה עומדים במקום שצדיקים גמורים אינם יכולים לעמוד בו, והשינוי הזה גורם תענוג גדול למעלה.

הערת קה"ת
נסמן לעיל כא, ג.

68 דמשכין לי' בחילא יתיר

הזהר אומר שבעלי תשובה ממשיכים [קדושה] אליהם בכוח רב יותר. אדמו"ר הוקן קושר זאת לכירור הסטרא אחרא (הצד האחר).

Zohar I, 129b זח"א קכט, ב

הערת קה"ת
זח"א קכט, ב. ראה לעיל ט, ג. כ, ד לקמן לט, ג "פיי יתיר על הכלי".

69 וכמ"ש בזהר ע"פ בכל לבבך

הזהר דורש את "בכל לבבך" (לבבך) כ"בשני יצירי", ובכלל זה את הכללת צד שמאל בתוך צד ימין. הדבר מחזק את הטענה שגם הסטרא אחרא מתבררת ונכללת בקדושה.

Zohar II, 26b זח"ב כו, ב

הערת קה"ת
זח"ב כו, ב. כו, א לאכללא שמאלא בימינא.

70 והאבק הוא מלי דקליפה

האנציקלופדיה מציינת שבלקוטי תורה (כי תצא ל"ט ד') האבק מזוהה עם שלוש הקליפות הטמאות לגמרי שמתחת לקליפת נוגה, ואילו אור התורה על שיר השירים מסביר שהכוונה למלכות דקליפת נוגה.

הערת קה"ת
בספר הערכים-חב"ד כרך א בערך אבק טור סג הערה 5 מציין שבלקו"ת תצא לט, ד מפורש שהוא ענין גקה"ט שלמטה מנוגה, ובאוה"ת שה"ש כרך ב עי' תשיט מבאר שאבק הוא מלי דקליפת נוגה. וראה גם באוה"ת פי' ויצא תתמד, ב. וראה בספר החקירה צג, ב ערך אבק.

71 והאבק . . עלה עד כסה"כ

דיונים מקבילים על האבק העולה לכסא הכבוד.

הערת קה"ת
ראה אוה"ת בשלח עי' תלו. תנג.

על המהדורה

המהדורה הזאת כוללת לשון המאמר, התרגום לעברית של ימינו, הביאורים שלנו והערות.

The Hebrew text of Torah Ohr: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

התרגום שלנו לעברית של ימינו, מתוך התרגום האנגלי שלנו מלשון הקודש, בלי הערות קה"ת: CC BY-NC 4.0.

הביאורים שלנו, עם הסקירה, השאלות והעמוד לילדים: CC BY-NC 4.0.

The notes: Kehot's marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes) © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted; our notes on them: CC BY-NC 4.0.

Sefaria: Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) דרך (Public Domain); Vocalized Edition (CC-BY-NC); Sifrei by Rabbi Shraga Silverstein (CC-BY); Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA); Daat Bereshit Rabbah (Public Domain); The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY); Constantinople, 1740 (CC-BY-NC); William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain).

המהדורה כולה: CC BY-NC 4.0. בתי כנסת, מוסדות חינוך ומפעלים ללא כוונת רווח רשאים להעתיק, להדפיס ולהפיץ אותה בחופשיות, ולבקש תרומות לכיסוי עלות ההדפסה; אסור למכור אותה לעולם. יש לציין את הוצאת קה"ת ואת <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/> ואת [likuteitorah.com](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/).

התרגום לעברית נעשה מהמהדורה האנגלית של [likuteitorah.com](https://www.likuteitorah.com) בעזרת בינה מלאכותית (openai/gpt-6-luna-pro), כשלשון המאמר לצדו לבדיקה. עדיין לא עבר עריכה אנושית. כל דבר חשוב יש לבדוק מול לשון המאמר.

הרבי ביקש ללמוד את מאמרי פרשת השבוע, «הפרשה החסידית», באותו שבוע, מחולקים לשבעת ימיו (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725). (Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309). למה ללמוד, וברכות הרבי: [/likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/](https://www.likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/)

מיום חגיגי ולא מסחרי. אין כאן מכירה. אין שיוך לקה"ת, ל-Sefaria או לספריית ליובאוויטש. © [likuteitorah.com](https://www.likuteitorah.com)

מתוך [/likuteitorah.com/he/torah-ohr/vayishlach/6/](https://www.likuteitorah.com/he/torah-ohr/vayishlach/6/)

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק